

การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภายใต้โครงการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคต
เพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตร

ปีงบประมาณ 2568

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการเลขที่ ศก. 01/2568
กันยายน 2568

การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภายใต้โครงการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคตเพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตร
ปีงบประมาณ 2568

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการเลขที่
กันยายน 2568

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(3)
บทสรุปผู้บริหาร	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-2
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	1-2
1.5 นิยามศัพท์	1-4
1.6 หน่วยงานที่รับผิดชอบ	1-5
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไปจังหวัดฉะเชิงเทรา	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 ลักษณะภูมิประเทศ	2-1
2.3 ลักษณะภูมิอากาศ	2-4
2.4 ทรัพยากรดินและแหล่งน้ำ	2-5
2.5 ข้อมูลด้านประชากร การปกครอง และการถือครองที่ดิน	2-10
2.6 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ	2-12
บทที่ 3 ผลการศึกษา	3-1
3.1 ภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-1
3.2 ลักษณะปัญหา ความต้องการความช่วยเหลือ และทัศนคติทางการเกษตร	3-7
3.3 ต้นทุน และผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-14
3.4 การประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต	3-15
บทที่ 4 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	4-1
4.1 สรุปผลการศึกษา	4-1
4.2 ข้อเสนอแนะ	4-5
เอกสารอ้างอิง	อ-1
ภาคผนวก	ผ-1
ภาคผนวก ก สถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจ	ผ-2
ภาคผนวก ข อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร	ผ-4
ภาคผนวก ค ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต	ผ-6
ภาคผนวก ง การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ผ-9
ภาคผนวก จ ประมวลภาพกิจกรรมและการเก็บข้อมูล	ผ-11

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนและแผนการดำเนินงาน	1-2
2-1	สถิติปริมาณฝน สถานีอุตุนิยมวิทยาฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2561-2566 ข้อมูล ณ มิถุนายน 2566	2-5
2-2	ชุดดินในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา	2-5
2-3	ลุ่มน้ำสาขาในจังหวัดฉะเชิงเทรา	2-9
2-4	ขอบเขตการปกครอง ในจังหวัดฉะเชิงเทรา	2-10
2-5	จำนวนครัวเรือนและประชากร	2-11
2-6	ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดฉะเชิงเทราปี พ.ศ. 2561 และพ.ศ. 2564	2-11
2-7	ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) รายสาขาของจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2557-2564	2-13
2-8	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดฉะเชิงเทรา	2-14
2-9	พื้นที่ปลูกข้าวในจังหวัดฉะเชิงเทรา	2-14
2-10	พื้นที่ปลูกยางพาราในจังหวัดฉะเชิงเทรา	2-15
2-11	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในจังหวัดฉะเชิงเทรา	2-15
2-12	พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดฉะเชิงเทรา	2-16
2-13	ประชากรและครัวเรือน จังหวัดฉะเชิงเทรา	2-16
2-14	การถือครองที่ดินทางการเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา	2-17
3-1	สภาพครัวเรือนเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-1
3-2	แหล่งน้ำและการใช้น้ำในการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-2
3-3	ลักษณะการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-4
3-4	การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-6
3-5	ลักษณะปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร	3-8
3-6	ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร	3-9
3-7	การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร	3-11
3-8	แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร	3-12
3-9	แนวโน้มในการเปลี่ยนอาชีพไปสู่ภาคการเกษตร	3-13
3-10	โครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-15
3-11	ผลการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต	3-16
ตารางภาคผนวกที่		
ก1	รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี จังหวัดฉะเชิงเทรา	ผ-2
ก2	รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดฉะเชิงเทรา	ผ-2
ก3	รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดฉะเชิงเทรา	ผ-2
ก4	รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจปาล์มน้ำมัน จังหวัดฉะเชิงเทรา	ผ-3

สารบัญตาราง

ตารางภาคผนวกที่		หน้า
ข1	อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี	ผ-4
ข2	อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจยางพารา	ผ-4
ข3	อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง	ผ-5
ข4	อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจปาล์มน้ำมัน	ผ-5
ค1	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจ	ผ-6
ง1	การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี	ผ-9
ง2	การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจยางพารา	ผ-9
ง3	การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง	ผ-10
ง4	การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจปาล์มน้ำมัน	ผ-10

สารบัญภาพ		
ภาพที่		หน้า
2-1	แผนที่แสดงขอบเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา	2-3
3-1	ปฏิทินการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-5

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) จัดทำฐานข้อมูลภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนที่การคาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคต (2) วิเคราะห์ทัศนคติและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และ (3) วิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ซึ่งทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิจากการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการสัมภาษณ์เกษตรกรที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรา 4 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าวนาปี ยางพารา มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน จำนวน 295 ราย โดยนำมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quatitative Data Analysis) ด้วยเครื่องมือสถิติพื้นฐาน และการประเมินโครงการทางเศรษฐศาสตร์แบบปรับค่าของเวลาด้วยวิธี Cost Benefit Analysis (CBA) สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) ด้านภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ พบว่า เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือน 3 ถึง 4 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 2 คน หรือร้อยละ 50.00 ขึ้นไปของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยมีประสบการณ์ในการทำเกษตร 33 ถึง 40 ปี ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่ที่พบ คือ ราคาผลผลิตตกต่ำ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ประสบปัญหาภัยแล้ง และขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐช่วยเหลือในการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี และราคาต่ำกว่าท้องตลาด และมีการพุงราคาพืชผลทางการเกษตร จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และส่งเสริมและแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ

2) ด้านการวิเคราะห์ทัศนคติและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตพืชปัจจุบันมาแล้ว 10 ถึง 40 ปี และส่วนใหญ่ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่า สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิต และมีที่ดินเพียงพอต่อการทำการเกษตร ด้านแนวคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดว่าจะเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี เพิ่มปริมาณฮอร์โมน และปรับปรุงบำรุงดิน

3) ด้านการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ พบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตพืชเศรษฐกิจทุกชนิดในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ปีการผลิต 2568 มีความคุ้มค่าในการผลิตเนื่องจากมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) มากกว่า 1 ในทุกชนิดพืช แสดงถึงความคุ้มค่าในการลงทุนสามารถทำการผลิตต่อไปได้ และเมื่อทำการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อเนื่องอีก 5 ปี (กำหนดอายุโครงการ 5 ปี และใช้อัตราคิดลดร้อยละ 6.725) พบว่า มีความคุ้มค่าในทุกแผนการผลิตพืชเศรษฐกิจ เนื่องจากมีผลการประเมิน NPV มากกว่า 1 บาท EIRR มากกว่าอัตราคิดลด BCR มากกว่า 1 และ ROI มากกว่า 0 ดังนี้ (1) ข้าวนาปี จะมี NPV เท่ากับ 11,035.17 บาทต่อไร่ EIRR ร้อยละ 367.42 BCR เท่ากับ 1.63 แสดงว่า ลงทุน 1 บาทจะมีรายได้จากเงินลงทุน 1.63 บาท และ ROI ร้อยละ 63.56 แสดงว่า จะมีกำไรสุทธิจากเงินลงทุนร้อยละ 63.56 (2) ยางพารา จะมี NPV เท่ากับ 4,944.21 บาทต่อไร่ EIRR ร้อยละ 185.10 BCR เท่ากับ 1.13 แสดงว่า ลงทุน 1 บาทจะมีรายได้จากเงินลงทุน 1.13 บาท และ ROI ร้อยละ 13.31 แสดงว่า จะมีกำไรสุทธิจากเงินลงทุนร้อยละ 13.31

(3) มันสำปะหลังจะมี NPV เท่ากับ 17,039.25 บาทต่อไร่ EIRR ร้อยละ 450.39 BCR เท่ากับ 1.86 แสดงว่า ลงทุน 1 บาทจะมีรายได้จากเงินลงทุน 1.86 บาท และ ROI ร้อยละ 86.36 แสดงว่า จะมีกำไรสุทธิจากเงินลงทุนร้อยละ 86.36 และ (4) ปาล์มน้ำมัน จะมี NPV เท่ากับ 2,137.27 บาทต่อไร่ EIRR ร้อยละ 102.06 BCR เท่ากับ 1.05 แสดงว่า ลงทุน 1 บาทจะมีรายได้จากเงินลงทุน 1.05 บาท และ ROI ร้อยละ 4.97 แสดงว่า จะมีกำไรสุทธิจากเงินลงทุนร้อยละ 4.97

ข้อเสนอแนะ จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องราคาผลผลิตที่ตกต่ำ และปัจจัยการผลิตมีราคาสูงเกินไป สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรมีรายได้ที่ลดลงแต่กลับต้องแบกรับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกรมพัฒนาที่ดินควรแนะนำและส่งเสริมการวางแผนการผลิตพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ การใช้ผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร และปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิตในรอบปี ดังนั้นควรสนับสนุนแนวทางการบริหารจัดการน้ำ และจัดสร้างแหล่งน้ำให้เพียงพอ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

จากการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ช่วยเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น การขยายตัวของเมือง การเติบโตของภาคอุตสาหกรรม และความต้องการทางด้านอาหารและสินค้าการเกษตรที่มากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลทำให้เกิดความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก เพื่อใช้ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัย เป็นพื้นที่ทำกินทั้งทางด้านเกษตรและอุตสาหกรรม จึงทำให้เกิดความต้องการใช้ทรัพยากรดินที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงมีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ดังนั้น การคาดการณ์แนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคต โดยเฉพาะภาคการเกษตร มีความจำเป็นเพื่อนำไปวางแผนพัฒนาภาคการเกษตร ในระยะสั้นและระยะยาว

ด้วยนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้กรมพัฒนาที่ดินดำเนินโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) สำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ และแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agricultural Map for Adaptive Management: Agri-Map) ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักในการวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทย โดยมีการนำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศมาใช้ในการวิเคราะห์ จัดการ และประมวลผลข้อมูลในเชิงพื้นที่ ทำให้ได้ฐานข้อมูลการใช้ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและแนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคต สามารถนำไปใช้เพื่อกำหนดเขตพัฒนาที่ดิน และวางแผนการใช้ที่ดินด้านการเกษตรให้เหมาะสมต่อศักยภาพของพื้นที่ สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรซึ่งเป็นภาคธุรกิจหลักของประเทศไทย นอกจากนี้ในการบริหารจัดการสินค้าเกษตรและวางแผนการใช้ที่ดิน จำเป็นต้องมีการศึกษาแนวโน้มการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยแบบจำลอง เพื่อใช้กำหนดทิศทางการใช้ที่ดิน หรือการคาดการณ์ผลผลิตสินค้าเกษตรในอนาคต

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน เป็นหน่วยงานหลักที่ดำเนินการสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลภาวะเศรษฐกิจ สังคม วิจัยด้านเศรษฐกิจที่ดินตามประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินรวมถึงปัญหาและทัศนคติของชุมชนหรือเกษตรกร ประเมินผลผลิตและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพการผลิตเพื่อเป็นแนวทางในการผลิตทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนที่การใช้ที่ดินและงานวางแผนการใช้ที่ดินตามนโยบายการใช้ที่ดินในระดับต่าง ๆ ซึ่งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์มาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลเชิงพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนการนำแบบจำลองมาใช้ในการคาดการณ์แนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคตต้องใช้ข้อมูลด้านสภาพพื้นที่ ภาวะการผลิตพืช ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ทัศนคติและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้องและแม่นยำ

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำฐานข้อมูลการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนโครงการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคตเพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตร ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อใช้ในการศึกษาและคาดการณ์แนวโน้มการใช้ที่ดินล่วงหน้า ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สามารถนำไปกำหนดนโยบายสำหรับการวางแผน การจัดการการใช้ที่ดินและทรัพยากรให้มีความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาได้ในอนาคต รวมทั้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสนับสนุนการตัดสินใจในการวางแผนการผลิต และการตลาด สินค้าเกษตรอย่างถูกต้องและแม่นยำ

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ สนับสนุนการจัดทำแผนที่ การคาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคต

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลาดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2568 (1 ตุลาคม 2567 ถึง 30 กันยายน 2568)

1.3.2 สถานที่ดำเนินงาน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1.4.1 ขั้นตอนและแผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 1-1 ขั้นตอนและแผนการดำเนินงาน

รายการ	ปี 2567			ปี 2568								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. กำหนดแนวทาง การดำเนินงาน												
2. ศึกษาข้อมูลและ จัดทำเครื่องมือ												
3. การเก็บรวบรวม ข้อมูล / วิเคราะห์ ข้อมูล												
4. จัดทำและเสนอ รายงาน												

ที่มา: จากการประชุม

1.4.2 วิธีการดำเนินงาน

1) ศึกษาข้อมูลและจัดทำเครื่องมือ

(1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานและออกแบบเครื่องมือ เช่น แผนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ปฏิทินการผลิตพืช ลักษณะการผลิตพืช ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร เป็นต้น

(2) จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากปัจจัยพื้นฐานของอาชีพเกษตรกร ซึ่งแบบสอบถามมี 2 ลักษณะ ได้แก่ แบบสอบถามปลายปิด (Close-ended questionnaire) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended questionnaire)

2) กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ 4 ชนิด ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ ข้าวนาปี จำนวน 87 ราย มันสำปะหลัง จำนวน 67 ราย ยางพารา จำนวน 104 ราย และปาล์มน้ำมัน จำนวน 37 ราย รวม 295 ราย

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยสามารถจัดประเภทข้อมูลได้ 2 ประเภท ดังนี้

(1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ข้อมูลตามรายการในแบบสอบถามจากเกษตรกรที่ทำการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ 4 ชนิด ได้แก่ ข้าว นาปี มันสำปะหลัง ยางพาราตามช่วงอายุ (ปีปลูก ช่วงปีดูแลรักษา และช่วงปีให้ผลผลิต) และปาล์มน้ำมัน ช่วงอายุ (ปีปลูก ช่วงปีดูแลรักษา และช่วงปีให้ผลผลิต)

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำการเก็บรวบรวมจากเอกสารวิชาการ ผลงานวิจัย รายงาน บทความ ระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต และฐานข้อมูลการผลิตพืช เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์ และใช้อ้างอิง

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจะนำมาตรวจสอบ เพื่อแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แล้วนำมาประมวลผลในสำนักงาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ข้อมูลที่รวบรวมได้จะนำมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quatitative Data Analysis) ดังนี้

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะปัญหา ความต้องการความช่วยเหลือ ทัศนคติ และสภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจ ด้วยเครื่องมือสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย อัตราส่วน ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด - สูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(2) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจในพืชอายุสั้น คือ ข้าว นาปี และมันสำปะหลัง พืชมีช่วงอายุ คือ ยางพารา และปาล์มน้ำมัน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดช่วงอายุพืช ด้วยเครื่องมือสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย อัตราส่วน ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อจัดทำฐานข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญปีการผลิต 2568

(3) การวิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการ ใช้เครื่องมือการประเมินโครงการทางเศรษฐศาสตร์แบบปรับค่าของเวลาด้วยวิธี Cost Benefit Analysis (CBA) ได้แก่ การวิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนภายใน

ในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Internal Rate of Return: EIRR) การวิเคราะห์อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit Cost Ratio: BCR) และการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment: ROI) โดยกำหนดอายุโครงการ 5 ปี ตามแบบจำลองคาดการณ์ผลผลิตโครงการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคตเพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตร และใช้อัตราคิดลดร้อยละ 6.725 (ธ.ก.ส., 2568) เพื่อประเมินมูลค่าและความคุ้มค่าของการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในอนาคต สำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการใช้ที่ดิน

5) การจัดทำและเสนอรายงาน

นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการบรรยายตารางและภาพประกอบ โดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิ แล้วนำมาเขียนรายงานการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนโครงการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคตเพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตร

1.5 นิยามศัพท์

เกษตรกร	หมายถึง	เกษตรกรที่ทำการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา
ครัวเรือน/ครัวเรือนเกษตร	หมายถึง	ครัวเรือนเกษตรที่ทำการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา
ค่าใช้ประโยชน์ที่ดิน	หมายถึง	ค่าใช้ที่ดินที่เป็นเงินสด คือ ค่าเช่าที่ดินตามสัญญาและค่าใช้ที่ดินที่ไม่เป็นเงินสด คือ ค่าเสียโอกาสของที่ดินที่เป็นของตนเองที่ใช้ทำการเพาะปลูกพืชซึ่งการคิดค่าใช้ที่ดินของตนเองจะประเมินให้เท่ากับอัตราค่าเช่าที่ดินในท้องถิ่น และหักออกด้วยค่าภาษีที่ดินที่เจ้าของที่ดินต้องเสียจำนวนหนึ่ง (ค่าภาษีที่ดินจัด เป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด) และค่าใช้จ่ายส่วนที่เหลือจึงเป็นค่าใช้ที่ดินในส่วนที่ไม่เป็นเงินสด
ระบบน้ำราด	หมายถึง	ระบบน้ำราดเป็นระบบน้ำการเกษตรที่มีลักษณะการให้น้ำผ่านผิวดินด้วยการปล่อยน้ำจากท่อน้ำหรือสายผ่านแปลงเกษตรเป็นลือค ๆ หรือในคราวเดียวกันเพื่อให้ผิวดินเกิดความชื้นจากการให้น้ำ

ระบบน้ำหยด

หมายถึง

ระบบน้ำหยดเป็นระบบน้ำการเกษตรที่มีลักษณะการให้น้ำแบบค่อย ๆ ไหลลงไป ด้วยการปล่อยน้ำออกมาคราวละน้อย ๆ ผ่านหัวน้ำหยดที่คอยควบคุมให้น้ำไหลออกมาเท่า ๆ กันทุกจุด

1.6 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
 กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
 กรมพัฒนาที่ดิน
 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไปจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศ ประมาณเส้นรุ้งที่ 13 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ 5,351 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,344,375 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.80 ของพื้นที่ทั้งหมดของภาคตะวันออก มีพื้นที่เป็นอันดับที่ 40 ของประเทศ อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ทางทิศตะวันออกประมาณ 75 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 304 และประมาณ 100 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 3 (บางนา-ตราด) หรือประมาณ 90 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 34 แยกเข้าหมายเลข 314 และประมาณ 61 กิโลเมตร ตามทางรถไฟสายตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้ (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566) (ภาพที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดนครนายก และจังหวัดปราจีนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชลบุรี และอ่าวไทย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดสมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดปทุมธานี

2.2 ลักษณะภูมิประเทศ

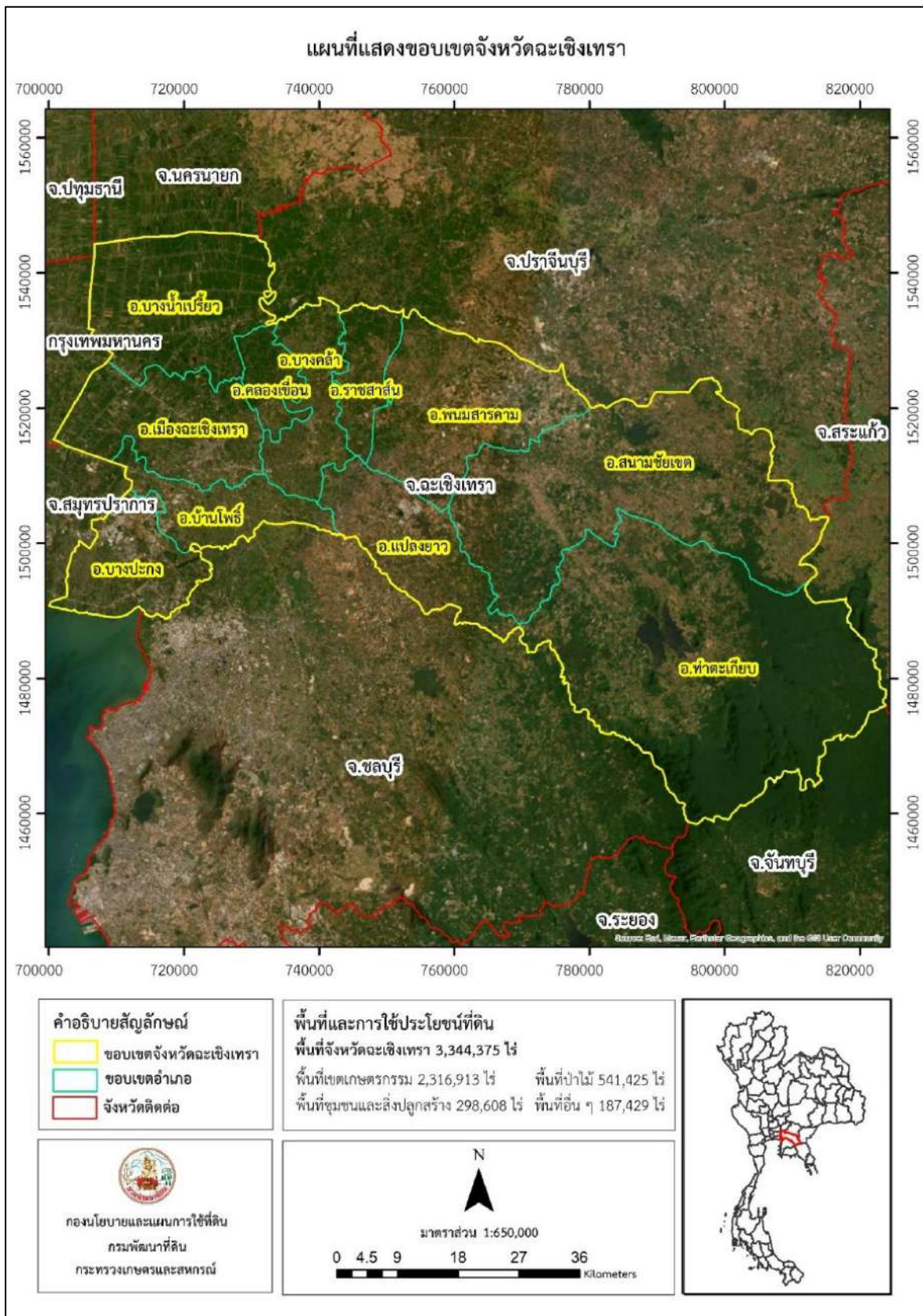
จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล มีพื้นที่ราบส่วนใหญ่ประมาณ 1,250,000 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.4 ของพื้นที่จังหวัด ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 2 เมตร ที่ดินบางส่วนโดยเฉพาะในเขตอำเภอสนามชัยเขต และอำเภอบางปะกง มีลักษณะเป็นที่ดอน ซึ่งบริเวณที่อยู่ถัดเข้าไปในพื้นที่แผ่นดินด้านตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาพพื้นที่ราบ ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำ พื้นที่จะค่อย ๆ ลาดสูงขึ้นไปทางทิศตะวันออกและทิศเหนือ โดยที่ประมาณครึ่งหนึ่งของจังหวัดจะมีสภาพเป็นลูกคลื่นและสูงชัน เป็นพื้นที่ภูเขาซึ่งอยู่ในพื้นที่อำเภอนวมสารคาม และอำเภอนวมสารคามมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 30-80 เมตร จังหวัดฉะเชิงเทราแม่น้ำบางปะกงไหลผ่านพื้นที่อำเภอต่าง ๆ คือ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางคล้า อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอบ้านโพธิ์ และออกสู่อ่าวไทยที่อำเภอบางปะกง รวมความยาวชายฝั่งทะเลประมาณ 16 กิโลเมตร โดยสามารถจำแนกลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดฉะเชิงเทราออกเป็น 3 เขต (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566) ได้แก่

1) เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ เป็นบริเวณที่มีความสำคัญมากที่สุดของจังหวัดฉะเชิงเทรา เพราะเป็นพื้นที่ราบเรียบ ดินอุดมสมบูรณ์ และมีน้ำเพื่อการชลประทานอย่างเพียงพอ เขตพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำจะครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 37.70 ของพื้นที่จังหวัด หรือประมาณ 2,042.7 ตารางกิโลเมตร ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบางปะกง อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางคล้า อำเภอราชสาส์น อำเภอลองเขื่อน และบางส่วนของอำเภอแปลงยาว และอำเภอนวมสารคาม ที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง และสาขานี้จะมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “ที่ราบฉนวนไทย”

ซึ่งถือได้ว่าเป็นเขตเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรา เพราะที่ราบลุ่มผืนนี้เป็นแหล่งผลิตข้าวเพื่อการค้าที่สำคัญของภาคตะวันออกของประเทศไทย

2) เขตที่ดอนหรือที่ราบลูกฟูก เขตพื้นที่นี้อยู่ในบริเวณตอนกลางค่อนไปทางตะวันตกและทางเหนือที่ติดต่อกับจังหวัดปราจีนบุรี โดยครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดคือ ประมาณร้อยละ 51.10 หรือประมาณ 2,205.60 ตารางกิโลเมตร ซึ่งกระจายอยู่ภายในเขตอำเภอสนามชัยเขต อำเภอท่าตะเกียบ และบางส่วนของอำเภอนมสารคาม และอำเภอแปลงยาว ความสูงเฉลี่ยเหนือระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 4.20 เมตร ไม่เหมาะแก่การทำนา พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการทำไร่ ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และสับปะรด

3) เขตที่ราบสูงและภูเขา เทือกเขาที่ปรากฏทางตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งไปสิ้นสุดลงในเขตท้องที่ของจังหวัดชลบุรี ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 11.20 หรือประมาณ 1,174.7 ตารางกิโลเมตร ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ของอำเภอสนามชัยเขต อำเภอนมสารคาม อำเภอท่าตะเกียบ และบางส่วนของอำเภอแปลงยาว

ภาพที่ 2-1 แผนที่แสดงขอบเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.3 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุมที่พัดปกคลุมประเทศไทย 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งลมนี้เป็นลมที่พัดพาความหนาวเย็นจากประเทศจีนมาสู่ประเทศไทยในช่วงฤดูหนาวอิทธิพลของลมนี้จะทำให้จังหวัดประสบกับสภาวะอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง กับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดปกคลุมในช่วงฤดูฝน ซึ่งทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนทั่วไป แบ่งออกตามฤดูกาลได้ 3 ฤดู (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566) ดังนี้

1) ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงประมาณกลางเดือนพฤษภาคม โดยมีลมตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวและอากาศร้อนจัดเป็นบางวัน บางครั้งอาจมีพายุฤดูร้อน ลักษณะเป็นฝนฟ้าคะนองและลมกระโชกแรง อุณหภูมิอากาศสูงสุดเฉลี่ย 35-38 องศาเซลเซียส ปริมาณฝนรวมเฉลี่ย 200-300 มิลลิเมตร เป็นช่วงที่เหมาะสมแก่การปลูกพืชไร่อายุการเก็บเกี่ยวสั้น เช่น ข้าวโพด และถั่วต่าง ๆ

2) ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม โดยมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุม ประกอบกับมีร่องความกดอากาศต่ำ พาดผ่านภาคกลางและภาคตะวันออกทำให้มีฝนฟ้าคะนองเกือบทั่วไปและตกหนักบางพื้นที่ อาจก่อให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันในที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ย 1,000-1,200 มิลลิเมตร เป็นช่วงที่เหมาะสมแก่การทำนาและปลูกไม้ผล ฝนส่วนใหญ่ที่ตกลงมาเป็นฝนที่ตกในช่วงลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะตกในพื้นที่อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอท่าตะเกียบ ซึ่งจังหวัดฉะเชิงเทราจะได้รับอิทธิพลจากลมบก ลมทะเล ประกอบกับการตั้งอยู่ในเขตมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ดังนั้นจึงมีปริมาณฝนตกเพียงพอตามฤดูกาล ความชื้นใกล้เคียงกับจังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันออก

3) ฤดูหนาว เริ่มประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ โดยมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุม ประกอบกับบริเวณความกดอากาศสูงพัดผ่านทำให้ท้องฟ้าโปร่งอากาศเย็นบางวันกับมีหมอกในตอนเช้า และมีฟ้าหลัวในตอนกลางวัน อุณหภูมิอากาศต่ำสุดเฉลี่ย 18-21 องศาเซลเซียส ปริมาณฝนรวมเฉลี่ย 50-100 มิลลิเมตร เป็นช่วงที่เหมาะสมแก่การปลูกพืชผักสวนครัว ไม้ดอกและไม้ประดับ

อุณหภูมิ เนื่องจากจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นหนึ่งในภาคตะวันออกที่อยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดิน จึงมีอากาศร้อนมากกว่าจังหวัดที่อยู่ตามชายฝั่ง และในฤดูหนาวก็มีอากาศหนาวกว่า โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี 27.9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.0 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.8 องศาเซลเซียส โดยอุณหภูมิต่ำสุดที่เคยวัดได้อยู่ที่ 8.8 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2542 ส่วนอุณหภูมิสูงสุดที่เคยวัดได้อยู่ที่ 41.0 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2559 สถิติข้อมูลภูมิอากาศจากสถานีอุตุนิยมวิทยาฉะเชิงเทรา ตั้งอยู่ที่เลขที่ 99 หมู่ที่ 4 ตำบลลาดกระโทง อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และพายุหมุนเขตร้อน ประมาณกลางเดือนพฤษภาคม มีหย่อมความกดอากาศทางซีกโลกใต้ เคลื่อนตัวผ่านมหาสมุทรอินเดียทางทะเลอันดามันผ่านพื้นที่คาบสมุทราทางตอนใต้ไปแทนที่หย่อมความกดอากาศต่ำทางซีกโลกเหนือทำให้เกิดลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดผ่านทะเลและมหาสมุทร พัดพาความชื้นจากทะเลเข้าสู่ฝั่งกลายเป็นฝนตกในภาคพื้นทวีป ลมมรสุมนี้จะทำให้เกิดฝนตกโดยทั่วไปในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม จากนั้นระหว่างเดือนตุลาคมถึงกุมภาพันธ์

ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดพาความหนาวเย็นและความแห้งแล้งจากภาคพื้นทวีปทางทิศเหนือเข้ามาในประเทศไทย ทำให้อากาศหนาว และแห้งแล้งโดยทั่วไป สำหรับช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายนเป็นช่วงที่มีอากาศร้อนมากที่สุด ในช่วงฤดูฝนตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมและมีปริมาณฝนน้อยลงระหว่างช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม โดยมีจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ย 113 วัน/ปี และจากการรวบรวมข้อมูลปริมาณน้ำฝนพบว่า ปริมาณฝนรายปีเฉลี่ยจะมีค่าผันแปรอยู่ระหว่าง 1,027.45 - 1,758.71 มิลลิเมตร เดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีปริมาณฝนมากที่สุดในรอบปี โดยมีปริมาณฝน 256.4 มิลลิเมตร (ตารางที่ 2-1)

ตารางที่ 2-1 สถิติปริมาณฝน สถานีอุตุนิยมวิทยาฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2561-2566

ข้อมูล ณ มิถุนายน 2566

รายการ	2561	2562	2563	2564	2565	2566
ฝนรวม (มิลลิเมตร)	1,920.80	920.50	1,430.10	1,455.60	1,591.80	351.30
จำนวนวันฝนตก (วัน)	149	109	140	141	129	43
ฝนสูงสุด (มิลลิเมตร)	73.1	65.8	48.8	58.8	273	-

ที่มา: สถานีอุตุนิยมวิทยาฉะเชิงเทรา

2.4 ทรัพยากรดินและแหล่งน้ำ

2.4.1 ทรัพยากรดิน

ชุดดินที่มีพื้นที่มากที่สุดในจังหวัดฉะเชิงเทรา 6 ลำดับแรก มีพื้นที่รวมกัน 2,030,447.52 ไร่ หรือร้อยละ 62.84 ของพื้นที่ทั้งหมด (ตารางที่ 2-2)

ตารางที่ 2-2 ชุดดินในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชุดดิน	พื้นที่ (ไร่)
ฉะเชิงเทรา	422,755.29
บางคล้า	416,927.25
ท่ายาง	374,738.80
ดอนไร่	313,689.15
บางกอก	256,650.14
บางน้ำเปรี้ยว	245,686.89
รวม	2,030,447.52

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2567

กลุ่มชุดดินของจังหวัดฉะเชิงเทราหากจำแนกกลุ่มชุดดินของจังหวัดฉะเชิงเทรา จากการจัดหมวดหมู่ดิน ตามลักษณะและสมบัติดินจากปัจจัยการเกิด และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งทรัพยากรดินของจังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินในพื้นที่ลุ่ม เช่น ดินเหนียว ดินเปรี้ยว ดินเลนเค็มทะเล และอื่น ๆ ลักษณะกลุ่มชุดดินที่สำคัญของแต่ละอำเภอมีรายละเอียด (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2564) ดังนี้

1) อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา พบชุดดินในพื้นที่รวมทั้งหมด 4 ชุด และชุดดินที่พบมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กลุ่มชุดดินที่ 3 พบในพื้นที่ตำบลคลองหลวงแพ่ง ตำบลอุดมชลจร ตำบลคลองเปรง ตำบลหนามแดง ตำบลบางเตย ตำบลคลองนครเนื่องเขต ตำบลบางกะไห ตำบลวังตะเคียน ตำบลท่าไข่ ตำบลบางพระ ตำบลหน้าเมือง ตำบลบางขวัญ และตำบลคลองนา เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว (2) กลุ่มชุดดินที่ 8 พบในพื้นที่ตำบลหน้าเมือง ตำบลบางแก้ว ตำบลบ้านใหม่ ตำบลบางดินปัด ตำบลคลองนา ตำบลบางไผ่ ตำบลคลองจุกกระเซอ เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง สับปะรด อ้อย ทูเรียน เงาะ ยูคาลิปตัส ยางพารา และมะม่วง และ (3) กลุ่มชุดดินที่ 2 พบในพื้นที่ตำบลคลองหลวงแพ่ง ตำบลคลองอุดมชลจร และตำบลคลองเปรง เป็นชุดดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว

2) อำเภอบางคล้า พบชุดดินในพื้นที่รวมทั้งหมด 5 ชุด และมีชุดดินที่พบมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กลุ่มชุดดินที่ 8 พบในพื้นที่ตำบลปากน้ำ ตำบลบางคล้า ตำบลบางสวน และตำบลสาวชะโงก เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ทูเรียน เงาะ ยูคาลิปตัส ยางพารา และมะม่วง (2) กลุ่มชุดดินที่ 2 พบในพื้นที่ตำบลบางกระเจ็ด ตำบลหัวไทร ตำบลเสม็ดเหนือ ตำบลท่าทองกลาง และตำบลเสม็ดใต้ เป็นชุดดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว และ (3) กลุ่มชุดดินที่ 3 พบในพื้นที่ตำบลบางกระเจ็ด ตำบลหัวไทร ตำบลเสม็ดเหนือ และตำบลเสม็ดใต้ เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว

3) อำเภอบางน้ำเปรี้ยว พบชุดดินในพื้นที่รวมทั้งหมด 6 ชุด และมีชุดดินที่พบมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กลุ่มชุดดินที่ 2,3 พบในพื้นที่ตำบลบึงน้ำรักษ์ ตำบลดอนฉิมพลี ตำบลดอนเกาะกา ตำบลสิงโตทอง ตำบลหมอนทอง และตำบลบางน้ำเปรี้ยว เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว (2) กลุ่มชุดดินที่ 2,11 พบในพื้นที่ตำบลดอนเกาะกา ตำบลสิงโตทอง ตำบลหมอนทอง ตำบลโยธะกา ตำบลบางชนาก ตำบลโพรงอากาศ และตำบลบึงน้ำรักษ์ เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว และ (3) กลุ่มชุดดินที่ 2 พบในพื้นที่ตำบลบึงน้ำรักษ์ ตำบลดอนฉิมพลี ตำบลศาลาแดง ตำบลบางน้ำเปรี้ยว และตำบลโยธะกา และตำบลบางชนาก เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว

4) อำเภอบางปะกง พบชุดดินในพื้นที่รวมทั้งหมด 5 ชุด และมีชุดดินที่พบมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กลุ่มชุดดินที่ 3 พบในพื้นที่ตำบลพิมพา ตำบลหนองจอก ตำบลบางเกลือ ตำบลบางสมัคร ตำบลบางวัว ตำบลท่าสะอ้าน และตำบลบางผึ้ง เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว (2) กลุ่มชุดดินที่ 13 พบในพื้นที่ตำบลบางปะกง และตำบลท่าข้าม เป็นชุดดินที่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูกพืช เนื่องจากมีปัญหาน้ำท่วมทำให้พืชเสียหายในฤดูฝนและมีปัญหาดินมีเกลือหรือดินเค็ม และ (3) กลุ่มชุดดินที่ 16 พบในพื้นที่ตำบลบางผึ้ง และตำบลท่าข้าม เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว

5) อำเภอบ้านโพธิ์ พบชุดดินรวมทั้งหมด 8 ชุด และชุดดินที่พบมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กลุ่มชุดดินที่ 3 พบในพื้นที่ตำบลเทพราช ตำบลลาดขวาง ตำบลแสนภูดาษ ตำบลสนามจันทร์ ตำบลท่าพลับ ตำบลบ้านโพธิ์ ตำบลคลองบ้านโพธิ์ ตำบลบางช่อน ตำบลดอนทราย และตำบลหนองตีนนก เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว (2) กลุ่มชุดดินที่ 11 อยู่ในพื้นที่ตำบลดอนทราย ตำบลหนองบัว ตำบลหนองตีนนก และตำบลสิบเอ็ดศอก เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว และ (3) กลุ่มชุดดินที่ 2 อยู่ในพื้นที่ตำบลคลองขุด ตำบลสิบเอ็ดศอก และตำบลแหลมประดู่ เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว

6) อำเภอพนมสารคาม พบชุดดินรวมทั้งหมด 22 ชุด และชุดดินที่พบมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กลุ่มชุดดินที่ 35B พบในพื้นที่ตำบลท่าถ่าน ตำบลเกาะขนุน ตำบลบ้านช่อง ตำบลเขาหินซ้อน และตำบลหนองแห่น เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง สับปะรด อ้อย ทุเรียน เงาะ ยูคาลิปตัส ยางพารา และมะม่วง (2) กลุ่มชุดดินที่ 2 พบในพื้นที่ตำบลหนองยาว ตำบลบ้านช่อง ตำบลท่าถ่านตำบลพนมสารคาม ตำบลเมืองเก่า และตำบลหนองแห่น มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว และ (3) กลุ่มชุดดินที่ 35 พบในพื้นที่ตำบลหนองยาว ตำบลบ้านช่อง ตำบลเขาหินซ้อน และตำบลหนองแห่น เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง สับปะรด อ้อย ทุเรียน เงาะ ยูคาลิปตัส ยางพารา และมะม่วง

7) อำเภอสนามชัยเขต พบชุดดินในพื้นที่รวมทั้งหมด 31 ชุด และชุดดินที่พบมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กลุ่มชุดดินที่ 46 พบในพื้นที่ตำบลลาดกระทิง ตำบลคูยาดหมี ตำบลท่ากระดาน และตำบลทุ่งพระยา เป็นชุดดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกสับปะรด และยูคาลิปตัส (2) กลุ่มชุดดินที่ 46B พบในพื้นที่ตำบลลาดกระทิง และตำบลทุ่งพระยา เป็นชุดดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกสับปะรด และยูคาลิปตัส และ (3) กลุ่มชุดดินที่ 25 พบในพื้นที่ตำบลท่ากระดาน และตำบลทุ่งพระยา เป็นชุดดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว

8) อำเภอแปลงยาว พบชุดดินในพื้นที่รวมทั้งหมด 15 ชุด และชุดดินที่พบมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กลุ่มชุดดินที่ 46B พบในพื้นที่ตำบลหัวสำโรง ตำบลแปลงยาว ตำบลวังเย็น และตำบลหนองไม้แก่น เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกยูคาลิปตัส และยางพารา (2) กลุ่มชุดดินที่ 43,24 พบในพื้นที่ตำบลวังเย็น และตำบลหนองไม้แก่น เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกยูคาลิปตัส และสับปะรด และ (3) กลุ่มชุดดินที่ 18 พบในพื้นที่ตำบลแปลงยาว และตำบลวังเย็น เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าวและอ้อย

9) อำเภอราชสาส์น พบชุดดินรวมทั้งหมด 8 ชุด และชุดดินที่พบมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กลุ่มชุดดินที่ 2 พบในพื้นที่ตำบลดงน้อย ตำบลบางคา และตำบลเมืองใหม่ เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว (2) กลุ่มชุดดินที่ 11 พบในพื้นที่ตำบลดงน้อย ตำบลบางคา และตำบลเมืองใหม่ เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว และ (3) กลุ่มชุดดินที่ 8 พบในพื้นที่ตำบลบางคา และตำบลเมืองใหม่ เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง สับปะรด อ้อย ทุเรียน เงาะ ยูคาลิปตัส ยางพารา และมะม่วง

10) อำเภอท่าตะเกียบ พบชุดดินรวมทั้งหมด 32 ชุด และชุดดินที่พบมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กลุ่มชุดดินที่ 46B พบในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ และตำบลคลองตะเกรา เป็นชุดดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกสับปะรด ยูคาลิปตัส และยางพารา (2) กลุ่มชุดดินที่ 46 พบในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ เป็นชุดดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกสับปะรด และยูคาลิปตัส และ (3) กลุ่มชุดดินที่ 36B พบในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ และตำบลคลองตะเกราเป็นชุดดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกอ้อย และยูคาลิปตัส

11) อำเภอกลองเชื่อน พบชุดดินรวมทั้งหมด 4 ชุด และชุดดินที่พบมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กลุ่มชุดดินที่ 2,11 พบในพื้นที่ตำบลบางโรง ตำบลก้อนแก้ว ตำบลคลองเชื่อน และตำบลบางตลาด เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว (2) กลุ่มชุดดินที่ 3 พบในพื้นที่ตำบลบางโรง ตำบลก้อนแก้ว และตำบลคลองเชื่อน เป็นชุดดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว และ (3) กลุ่มชุดดินที่ 8 พบในพื้นที่ตำบลบางโรงตำบลคลองเชื่อน ตำบลบางตลาด และตำบลบางเล่า เป็นชุดดินที่มี

ความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง สับปะรด อ้อย ทุเรียน เงาะ ยูคาลิปตัส ยางพารา และมะม่วง

2.4.2 ทรัพยากรแหล่งน้ำ

1) แหล่งน้ำผิวดิน กลุ่มน้ำบางปะกง เป็นกลุ่มน้ำสำคัญในภาคตะวันออกของประเทศไทยที่มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวมทั้งสิ้น 10,707.48 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ครอบคลุม 11 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก นครราชสีมา ปทุมธานี ปราจีนบุรี สมุทรปราการ สระแก้ว และสระบุรี ทิศเหนือติดกับกลุ่มน้ำป่าสัก และกลุ่มน้ำมูล ทิศใต้ติดกับกลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก ทิศตะวันออกติดกับกลุ่มน้ำปราจีนบุรี และทิศตะวันตกติดกับกลุ่มน้ำเจ้าพระยาและอ่าวไทย (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566)

ในระบบกลุ่มน้ำบางปะกงจะมี 2 กลุ่มน้ำสาขาอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดฉะเชิงเทรา (จาก 4 กลุ่มน้ำสาขา) ดังนี้

1.1) กลุ่มน้ำสาขาลองท่าลาด ประกอบด้วย 6 อำเภอ คือ อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต อำเภอราชสาส์น อำเภอแปลงยาว อำเภอบางคล้า และอำเภอนาทะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา และอาณาเขตด้านทิศเหนือ ติดกลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำปราจีนบุรีสายหลักตอนล่าง และกลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำปราจีนบุรีสายหลักตอนบนทิศตะวันออกติดกลุ่มน้ำสาขาลองพระสะทึง ทิศใต้ติดกลุ่มน้ำหลักชายฝั่งทะเลตะวันออก ทิศตะวันตกติดกลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำบางปะกงสายหลัก

1.2) กลุ่มน้ำสาขาที่ราบแม่น้ำบางปะกง ประกอบด้วย 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอบางคล้า อำเภอบางปะกง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอแปลงยาว อำเภอพนมสารคาม และอำเภอลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา และอาณาเขตด้านทิศเหนือติดกลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำนครนายก ทิศตะวันออกติดกลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำปราจีนบุรีสายหลักตอนล่าง และกลุ่มน้ำสาขาลองท่าลาด ทิศใต้ติดกลุ่มน้ำหลักชายฝั่งทะเลตะวันออกและอ่าวไทย ทิศตะวันตกติดกลุ่มน้ำหลักเจ้าพระยานอกจากนี้ ยังมีอีก 2 กลุ่มน้ำสาขาที่อยู่ในระบบกลุ่มน้ำบางปะกง ที่อยู่นอกพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่

(1) กลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำนครนายก ประกอบด้วย 4 อำเภอ ในจังหวัดนครนายก คือ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี และอำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก และอาณาเขตด้านทิศเหนือติดกลุ่มน้ำหลักแม่น้ำป่าสัก และกลุ่มน้ำหลักมูล ทิศตะวันออกติดกลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำปราจีนบุรีสายหลักตอนบน และกลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำปราจีนบุรีสายหลักตอนล่าง ทิศใต้ติดกลุ่มน้ำสาขาลองท่าลาดและกลุ่มน้ำสาขาบางปะกงสายหลัก ทิศตะวันตกติดกลุ่มน้ำหลักเจ้าพระยา

(2) กลุ่มน้ำสาขาลองหลวง ประกอบด้วย 6 อำเภอ ในจังหวัดชลบุรี คือ อำเภอพานทอง อำเภอพนสนธิคม อำเภอบ่อทอง อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ้านบึง และอำเภอกะจันทร์ทั้งนี้ การแบ่งกลุ่มน้ำสาขาในกลุ่มน้ำบางปะกง พิจารณาหลักเกณฑ์การแบ่งขอบเขตกลุ่มน้ำสาขา การเรียกชื่อกลุ่มน้ำ ลำน้ำ และการกำหนดรหัสกลุ่มน้ำ โดยยึดหลัก “มาตรฐานกลุ่มน้ำและกลุ่มน้ำสาขา” ของคณะกรรมการการศูนย์ข้อมูลสารสนเทศอุทกวิทยา (น้ำผิวดิน) ภายใต้คณะกรรมการอุทกวิทยาแห่งชาติ (ปัจจุบันได้รวมอยู่ในกรมทรัพยากรน้ำ) รายละเอียดของกลุ่มน้ำสาขาต่าง ๆ ในกลุ่มน้ำบางปะกง ดังนี้ (ตารางที่ 2-3)

ตารางที่ 2-3 กลุ่มน้ำสาขาในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ลำดับ	รหัส	ลุ่มน้ำสาขา	พื้นที่		ร้อยละ ของพื้นที่	ครอบคลุมพื้นที่บางส่วน	
			(ตร.กม.)	(ไร่)		จังหวัด	อำเภอ
1	1602	แม่น้ำนครนายก	1,777.64	1,111,024	16.60	ฉะเชิงเทรา	-บางน้ำเปรี้ยว
			-	-	-	นครนายก	-บ้านนา ปากพลี เมือง นครนายก และองครักษ์
			-	-	-	นครราชสีมา	-ปากช่อง
			-	-	-	ปราจีนบุรี	-บ้านสร้าง ประจันตคาม และเมืองปราจีนบุรี
			-	-	-	สระบุรี	-แก่งคอย และมวกเหล็ก
2	1603	คลองท่าลาด	2,929.46	1,830,912	27.36	จันทบุรี	-แก่งหางแมว
			-	-	-	ฉะเชิงเทรา	-ท่าตะเกียบ บางคล้า แปลงยาว พนมสารคาม ราชสาส์น สนามชัยเขต
			-	-	-	ชลบุรี	-กิ่ง อ.เกาะจันทร์ และบ่อทอง
			-	-	-	ปราจีนบุรี	-กบินทร์บุรี และศรีมหาโพธิ
			-	-	-	สระแก้ว	-กิ่ง อ.วังสมบูรณ์ และวังน้ำเย็น
3	1604	คลองหลวง	807.68	504,802	7.54	ฉะเชิงเทรา	-ท่าตะเกียบ และแปลงยาว
			-	-	-	ชลบุรี	-กิ่ง อ.เกาะจันทร์ บ่อทอง บ้านบึง พนสนิมคม และหนองใหญ่
4	1605	ที่ราบแม่น้ำบาง ปะกง	5,192.70	3,245,438	48.5	กรุงเทพมหานคร	-กิ่ง อ.คลองเขื่อน บางคล้า บางน้ำเปรี้ยว บางปะกง บ้านโพธิ์ แปลงยาว พนมสารคาม เมือง ฉะเชิงเทรา และราชสาส์น
			-	-	-	ฉะเชิงเทรา	-กิ่ง อ.เกาะจันทร์ บ่อทอง บ้านบึง พนสนิมคม พานทอง เมืองชลบุรี ศรีราชา และหนองใหญ่
			-	-	-	นครนายก	-องครักษ์
			-	-	-	ปทุมธานี	-ธัญบุรี และลำลูกกา
			-	-	-	ปราจีนบุรี	-บ้านสร้าง ศรีมหาโพธิ และศรีมโหสถ
			-	-	-	สมุทรปราการ	-กิ่ง อ.บางเสาธง บางบ่อ บางพลี และเมือง สมุทรปราการ
รวม			10,707.48	6,692,176	100.00		

ที่มา: สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2568

2.5 ข้อมูลด้านการปกครอง ประชากร และการถือครองที่ดิน

2.5.1 การปกครอง

จังหวัดฉะเชิงเทราแบ่งเขตการปกครองแบ่งออกเป็น 11 อำเภอ 93 ตำบล มีหมู่บ้านทั้งสิ้น 892 หมู่บ้าน แบ่งราชการบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 33 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 74 แห่ง (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566) (ตารางที่ 2-4)

ตารางที่ 2-4 ขอบเขตการปกครอง ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ร้อยละของ พื้นที่จังหวัด	เขตการปกครองตำบล (ปกครองท้องที่)	ตำบล (ในเขตเทศบาล)	หมู่บ้าน	เทศบาล	อบต.
เมืองฉะเชิงเทรา	378.663	7	18	1	192	2	18
บางคล้า	227.890	4	8	1	56	2	7
บางน้ำเปรี้ยว	498.659	9	10	-	148	6	8
บางปะกง	257.893	5	12	-	108	10	6
บ้านโพธิ์	217.593	4	17	-	73	4	12
พนมสารคาม	550.000	10	8	-	87	5	6
ราชสาส์น	134.900	3	3	-	31	-	3
สนามชัยเขต	1,666.000	31	4	-	70	1	4
แปลงยาว	237.230	4	4	-	48	4	3
ท่าตะเกียบ	1,054.721	20	2	-	47	-	2
คลองเขื่อน	127.400	2	5	-	32	-	5
รวม	5,350.9490	100.00	91	2	892	34	74

ที่มา: สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2568

2.5.2 ประชากร

จำนวนประชากรของจังหวัดฉะเชิงเทรา ณ เดือนพฤษภาคม 2566 มีจำนวนทั้งสิ้น 728,116 คน แยกเป็นชาย 356,285 คน เป็นหญิง 371,831 คน ซึ่งอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จะมีประชากรสูงที่สุด ร้อยละ 22.47 รองลงมาคืออำเภอบางปะกง และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว ตามลำดับสำหรับอำเภอ ราชสาส์น และอำเภอคลองเขื่อน จะมีประชากรน้อยที่สุดเมื่อจำแนกตามเพศ จะเห็นว่ามีเพศหญิง มากกว่าชายอยู่เล็กน้อยเมื่อ เปรียบเทียบขนาดของประชากรต่อพื้นที่ พบว่า อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา มีประชากรหนาแน่นมากที่สุด คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 433 คน รองลงมาคือ อำเภอบางปะกง และอำเภอบ้านโพธิ์ ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีประชากรหนาแน่นน้อยที่สุดคืออำเภอ ท่าตะเกียบ และอำเภอสนามชัยเขต คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 45 คน และ 46 คน ตามลำดับ (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566) (ตารางที่ 2-5)

ตารางที่ 2-5 จำนวนครัวเรือนและประชากร

พื้นที่	จำนวน ครัวเรือน	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)	ร้อยละ	ความหนาแน่นของ ประชากร (ต่อ ตร.กม.)
อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา	77,049	79,096	84,532	163,628	22.47	432.12
อำเภอบางคล้า	20,763	21,765	23,844	45,609	6.27	200.14
อำเภอบางน้ำเปรี้ยว	30,292	46,524	47,195	93,719	12.87	187.94
อำเภอบางปะกง	59,224	45,713	48,286	93,999	12.91	364.49
อำเภอบ้านโพธิ์	23,272	23,811	25,611	49,422	6.79	227.13
อำเภอพนมสารคาม	39,279	40,351	42,969	83,320	11.44	151.49
อำเภอรสาสสัน	4,969	6,173	6,432	12,605	1.73	93.44
อำเภอสนามชัยเขต	26,761	37,467	37,723	75,190	10.33	45.13
อำเภอแปลงยาว	28,785	25,699	25,471	51,170	7.03	215.70
อำเภอท่าตะเกียบ	17,789	23,557	23,352	46,909	6.44	44.48
อำเภอคลองเขื่อน	4,622	6,129	6,416	12,545	1.72	98.47
รวม	332,805	356,285	371,831	728,116	100.00	135.61

ที่มา: กรมการปกครองจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566

2.5.3 การถือครองที่ดิน

จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่ประมาณ 5,351 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,344,375 ไร่ การใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดฉะเชิงเทรา จากข้อมูลการใช้ที่ดินรายจังหวัดของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่าส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรถึงร้อยละ 69.25 รองลงมาคือ พื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่ชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง ตามลำดับ โดยในปี พ.ศ. 2561 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2564 มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.99 แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของชุมชนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับจำนวนประชากรของจังหวัดฉะเชิงเทราที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอบางปะกง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอพนมสารคาม ตามการพัฒนาและการเติบโตของเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2564 พบว่ามีพื้นที่การปลูกไม้ยืนต้น พื้นที่น้ำ และพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566) (ตารางที่ 2-6)

ตารางที่ 2-6 ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี พ.ศ. 2561 และพ.ศ. 2564

ประเภทการใช้ที่ดิน	พ.ศ. 2561		พ.ศ. 2564		ร้อยละ การเปลี่ยนแปลง
	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ	
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	232,342	6.95	298,608	8.94	+1.99
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	232,342	6.95	298,608	8.94	+0.2
พื้นที่เกษตรกรรม	2,368,815	70.85	2,316,913	69.25	-1.6
พื้นที่นา	781,841	23.37	721,818	21.58	-1.79
พืชไร่	319,429	9.54	274,401	8.21	-1.33
ไม้ยืนต้น	776,095	23.23	837,818	25.00	+1.77
ไม้ผล	118,210	3.54	84,754	2.53	-1.01
พืชสวน	4,844	0.14	5,411	0.16	+0.02

ตารางที่ 2-6 (ต่อ)

ประเภทการใช้ที่ดิน	พ.ศ. 2561		พ.ศ. 2564		ร้อยละ การเปลี่ยนแปลง
	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ	
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	19,144	0.58	19,888	0.59	+0.01
พืชน้ำ	16		15		0
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	348,901	10.44	372,319	11.14	+0.7
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	335	0.01	489	0.01	0
พื้นที่ป่าไม้	541,284	16.18	541,425	16.20	+0.02
ป่าสมบูรณ์	526,404	15.74	526,253	15.74	0
ป่ารอการฟื้นฟู	14,880	0.44	15,162	0.46	+0.02
พื้นที่น้ำ	98,831	2.95	103,390	3.09	+0.11
พื้นที่น้ำ	98,831	2.95	103,390	3.09	+0.11
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	103,103	3.07	84,039	2.52	-0.55
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	103,103	3.07	84,039	2.52	-0.55
รวม	3,344,375	100.00	3,344,375	100.00	

ที่มา: สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2568

2.6 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

2.6.1 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดฉะเชิงเทรา

เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำบางปะกงเป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตร เป็นแหล่งผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรในภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ผลผลิตที่สร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัดในด้านพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน มะพร้าว มะม่วง และหมาก เป็นต้น ด้านปศุสัตว์ ได้แก่ ไข่ไก่ และสุกร ซึ่งเป็นแหล่งผลิตมากที่สุดของประเทศ ไก่เนื้อ เป็ด และโคเนื้อ ด้านประมง มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อาทิเช่น กุ้งกุลาดำ ปลาน้ำจืด ปลาน้ำกร่อย และกิจการประมงทะเล สำหรับในด้านอุตสาหกรรมนับว่าศักยภาพค่อนข้างสูง มีนักลงทุนให้ความสนใจลงทุนมาก มีการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตจากกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียงมาลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา ปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่า 1,900 โรงงาน ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องทางการเกษตร อุปกรณ์ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนรถยนต์ และประกอบรถยนต์ พลาสติก และผลิตภัณฑ์จากไม้ ฯลฯ โรงงานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางปะกง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอนวมสารคาม อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอแปลงยาว ตามลำดับ โดยมีนิคมอุตสาหกรรม 3 แห่ง (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566) ได้แก่

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ปี 2564 เท่ากับ 400,385 ล้านบาทเป็นอันดับที่ 8 ของประเทศ (กรุงเทพฯ ชลบุรี ระยอง สมุทรปราการ พระนครศรีอยุธยา สมุทรสาคร ปทุมธานีและฉะเชิงเทรา) และเป็นอันดับ 3 ของภาคตะวันออก รองจากจังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง ตามลำดับ โดยสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดส่วนใหญ่ร้อยละ 95.09 มาจากนอกภาคการเกษตร คือ อุตสาหกรรม และบริการ ส่วนในภาคการเกษตรมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 4.91 ซึ่งในปี 2564 จังหวัดฉะเชิงเทรา มีอัตราขยายตัวที่แท้จริงอยู่ที่ 15.9 (ตารางที่ 2-7)

ตารางที่ 2-7 ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) รายสาขาของจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2557-2564

จังหวัดฉะเชิงเทรา	2557	2558	2559	2560	2561	2562r	2563r	2564p	ร้อยละ 2564p
1. ในภาคการเกษตร	19,829	18,450	18,205	18,879	19,119	19,530	18,900	19,656	4.91
เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	19,829	18,450	18,205	18,879	19,119	19,530	18,900	19,656	4.91
2. นอกภาคการเกษตร	304,298	299,140	323,290	324,047	371,827	368,944	322,507	380,728	95.09
2.1 อุตสาหกรรม	229,217	220,418	239,838	237,187	275,648	269,177	235,417	281,133	70.22
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	332	357	490	524	474	556	515	492	0.12
การผลิตอุตสาหกรรม	220,243	211,199	230,411	226,317	263,268	255,396	222,103	267,082	66.71
ไฟฟ้าก๊าซไอน้ำและระบบปรับอากาศ	6,641	6,738	6,756	7,988	9,505	10,457	9,744	9,550	2.39
การจัดการน้ำ การจัดการ และ การบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่ง ปฏิกูล	2,001	2,124	2,182	2,357	2,401	2,768	3,055	4,009	1.00
2.2 การบริการ	75,081	78,721	83,452	86,860	96,179	99,767	87,090	99,595	24.87
การก่อสร้าง	5,784	6,236	5,558	6,174	6,229	6,164	5,562	6,103	1.52
การขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์	32,837	34,895	38,385	40,805	47,789	48,432	40,090	49,322	12.32
การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	11,115	11,058	12,109	11,249	12,182	12,965	9,077	9,274	2.32
ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	296	303	316	345	390	417	387	364	0.09
กิจกรรมทางการเงินและการ ประกันภัย	1,561	1,800	2,090	1,869	1,999	2,388	2,213	2,210	0.55
กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	4,871	5,416	5,879	6,177	6,522	6,723	6,658	6,802	1.70
กิจกรรมทางวิชาชีพ	3,460	4,008	3,599	3,756	4,043	4,809	5,129	6,219	1.55
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	304	313	325	380	348	450	670	1,313	0.33
กิจกรรม การบริหารและการ บริการสนับสนุน	1,275	1,183	1,204	1,420	1,385	1,653	1,636	1,630	0.41
การบริหารราชการ การป้องกัน ประเทศ และการประกันสังคม ภาคบังคับ	3,372	3,360	3,517	3,798	4,285	4,434	4,489	4,692	1.17
การศึกษา	6,561	6,193	6,274	6,471	6,192	6,153	6,163	6,395	1.60
กิจกรรมด้านสุขภาพและงาน สังคมสงเคราะห์	2,209	2,252	2,397	2,570	2,826	3,229	3,384	3,599	0.90
ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	225	227	284	299	328	370	312	343	0.08
กิจกรรมบริการด้านอื่น ๆ	1,212	1,477	1,512	1,547	1,662	1,579	1,321	1,329	0.33
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (ล้านบาท) (GPP)	324,127	317,590	341,495	342,926	390,945	388,474	341,407	400,385	100.00
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคน (บาท)	422,055	406,548	431,065	425,315	474,814	462,208	398,097	457,736	
ประชากร (1,000 คน)	768	781	792	806	823	840	858	875	

ที่มา: สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2568

2.6.2 พืชเศรษฐกิจจังหวัดฉะเชิงเทรา

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูป โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะทุเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ โดยจังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าวนาปี ยางพารา มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน ตามลำดับ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564) (ตารางที่ 2-8)

ตารางที่ 2-8 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดฉะเชิงเทรา

พืชเศรษฐกิจ	พืชเศรษฐกิจ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ข้าวนาปี	695,173	29.35
2. ยางพารา	330,348	13.95
3. มันสำปะหลัง	209,472	8.84
4. ปาล์มน้ำมัน	39,476	1.67

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2564

1) ข้าวนาปี

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 695,173 ไร่ อำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ อำเภอบางน้ำเปรี้ยวมีพื้นที่ปลูก 230,530 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอพนมสารคามมีพื้นที่ปลูก 97,749 ไร่ และอำเภอเมืองฉะเชิงเทรามีพื้นที่ปลูก 95,341 ไร่ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกข้าวน้อยที่สุด คือ อำเภอบางประกงมีพื้นที่ปลูก 11,982 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564) (ตารางที่ 2-9)

ตารางที่ 2-9 พื้นที่ปลูกข้าวนาปีในจังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	พืชเศรษฐกิจ (ไร่)
1. บางน้ำเปรี้ยว	230,530
2. พนมสารคาม	97,749
3. เมืองฉะเชิงเทรา	95,341
4. สนาบชัยเขต	79,311
5. ราชสาสน์	60,270
6. คลองเขื่อน	32,630
7. ท่าตะเกียบ	24,344
8. บางคล้า	23,849
11. แพลงยาว	22,138
10. บ้านโพธิ์	17,029
9. บางประกง	11,982
รวม	695,173

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2564

2) ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดเป็นลำดับที่ 2 ของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 330,348 ไร่ อำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ อำเภอสนามชัยเขต มีพื้นที่ปลูก 141,494 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอท่าตะเกียบมีพื้นที่ปลูก 135,874 ไร่ และอำเภอแปลงยาวมีพื้นที่ปลูก 39,164 ไร่ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราน้อยที่สุด คือ อำเภอบางคล้ามีพื้นที่ปลูก 23 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564) (ตารางที่ 2-10)

ตารางที่ 2-10 พื้นที่ปลูกยางพาราในจังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	พืชเศรษฐกิจ (ไร่)
1. สนามชัยเขต	141,494
2. ท่าตะเกียบ	135,874
3. แปลงยาว	39,164
4. พนมสารคาม	13,767
5. ราชสาสน์	26
6. บางคล้า	23
รวม	330,348

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2564

3) มันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดเป็นลำดับที่ 3 ของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 209,472 ไร่ อำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ อำเภอสนามชัยเขต มีพื้นที่ปลูก 89,475 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอพนมสารคามมีพื้นที่ปลูก 52,801 ไร่ และอำเภอท่าตะเกียบ มีพื้นที่ปลูก 47,875 ไร่ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังน้อยที่สุด คือ อำเภอแปลงยาวมีพื้นที่ปลูก 19,321 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564) (ตารางที่ 2-11)

ตารางที่ 2-11 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในจังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	พืชเศรษฐกิจ (ไร่)
1. สนามชัยเขต	89,475
2. พนมสารคาม	52,801
3. ท่าตะเกียบ	47,875
4. แปลงยาว	19,321
รวม	209,472

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2564

4) ปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดเป็นลำดับที่ 4 ของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 39,476 ไร่ อำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ อำเภอบ้านโพธิ์มีพื้นที่ปลูก 16,406 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอสนามชัยเขตมีพื้นที่ปลูก 14,285 ไร่ และอำเภอแปลงยาว มีพื้นที่ปลูก 5,883 ไร่ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันน้อยที่สุด คือ อำเภอบ้านโพธิ์มีพื้นที่ปลูก 27 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564) (ตารางที่ 2-12)

ตารางที่ 2-12 พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	พืชเศรษฐกิจ (ไร่)
1. ท่าตะเกียบ	16,406
2. สนามชัยเขต	14,285
3. แปลงยาว	5,883
4. พนมสารคาม	1,938
5. บางน้ำเปรี้ยว	568
6. บางคล้า	149
7. เมืองฉะเชิงเทรา	101
8. ราชสาสน์	82
9. คลองเขื่อน	37
10. บ้านโพธิ์	27
รวม	39,476

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2564

2.6.3 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จังหวัดฉะเชิงเทรามีประชากรทั้งหมด 332,805 จำแนกเป็นประชากรชาย 356,285 คน และหญิง 371,831 คน และมีจำนวนครัวเรือน 332,805 ครัวเรือน โดยเป็นครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรจำนวน 48,292 ครัวเรือน และมีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 2 คนต่อครัวเรือน (ตารางที่ 2-13)

ตารางที่ 2-13 ประชากรและครัวเรือน จังหวัดฉะเชิงเทรา

รายการ	จำนวน		
	ชาย	หญิง	รวม
ประชากร ^{1/} (คน)	332,805	356,285	371,831
ครัวเรือนทั้งหมด ^{1/}	-	-	332,805
ครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ^{2/}	-	-	48,292
แรงงานในครัวเรือน ^{3/} (คน/ครัวเรือน)			2.10

ที่มา: ^{1/} สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566

^{2/} กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

^{3/} จากการคำนวณ, 2568

หน่วย: ครัวเรือน

2.6.4 การถือครองที่ดินทางการเกษตร

จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด 2,316,913 ไร่ คร่าวเรือนเกษตรถือครองที่ดินทางการเกษตร 50 ไร่ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 2-14)

ตารางที่ 2-14 การถือครองที่ดินทางการเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา

รายการ	จำนวน
ครัวเรือนเกษตร ^{1/} (ครัวเรือน)	48,292
พื้นที่เกษตรกรรม ^{2/} (ไร่)	2,316,913
พื้นที่ถือครองทางการเกษตร ^{3/} (ไร่/ครัวเรือน)	47.98

ที่มา: ^{1/} กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

^{2/} สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566

^{3/} จากการคำนวณ, 2568

บทที่ 3

ผลการศึกษา

3.1 ภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจ

3.1.1 สมาชิกและแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนเกษตร

1) ข้าวนาปี

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.98 คนครัวเรือน เป็นแรงงานเกษตรเฉลี่ย 2.00 คนต่อครัวเรือนหรือร้อยละ 50.29 ของสมาชิกครัวเรือนทั้งหมด โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 39.54 ปี (ตารางที่ 3-1)

2) ยางพารา

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.38 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานเกษตรเฉลี่ย 2.30 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 67.90 ของสมาชิกครัวเรือนทั้งหมด โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 35.89 ปี (ตารางที่ 3-1)

3) มันสำปะหลัง

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.46 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานเกษตรเฉลี่ย 1.90 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 54.74 ของสมาชิกครัวเรือนทั้งหมด โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 33.19 ปี (ตารางที่ 3-1)

4) ปาล์มน้ำมัน

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.59 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานเกษตรเฉลี่ย 2.30 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 63.91 ของสมาชิกครัวเรือนทั้งหมด โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 33.65 ปี (ตารางที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สภาพครัวเรือนเกษตรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจ

รายการ	ข้าวนาปี		ยางพารา		มันสำปะหลัง		ปาล์มน้ำมัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกและแรงงานเกษตรในครัวเรือน (คน)								
สมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย	3.98		3.38		3.46		3.59	
max	8		9		8		6	
min	1		1		2		2	
SD	1.61		1.32		1.36		1.17	
แรงงานเกษตรในครัวเรือน เฉลี่ย	2.00	50.29	2.30	67.90	1.90	54.74	2.30	63.91
max	6		5		4		4	
min	1		1		1		1	
SD	1.03		1.04		0.86		1.02	
ประสบการณ์ในการทำเกษตร เฉลี่ย (ปี)	39.54		35.89		33.19		33.65	
max	66		61		55		61	
min	2		10		6		10	
SD	12.87		11.00		10.67		12.55	

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

3.1.2 แหล่งน้ำและการใช้น้ำในการผลิตพืชเศรษฐกิจ

1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 81.61 ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 18.39 ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลเพียงอย่างเดียว โดยแหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนตามฤดูกาล คือ แหล่งน้ำธรรมชาติ และชลประทานร้อยละ 42.25 เท่ากัน รองลงมาคือ สระน้ำในไร่นาร้อยละ 16.90 แหล่งน้ำสาธารณะร้อยละ 4.23 และน้ำบาดาลร้อยละ 1.41 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้แหล่งน้ำอื่น 1 แหล่งร่วมกับน้ำฝนร้อยละ 92.96 และเป็นการใช้แหล่งน้ำอื่นมากกว่า 1 แหล่งร่วมกับน้ำฝนร้อยละ 7.04 ระบบการให้น้ำทั้งหมดเป็นระบบน้ำาราด โดยทั้งหมดมีระบบการให้น้ำ 1 ระบบ ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 87.36 มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิตในรอบปี และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 12.64 มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต (ตารางที่ 3-2)

2) ยางพารา

ครัวเรือนเกษตรทั้งหมดใช้น้ำฝนตามฤดูกาลเพียงอย่างเดียว โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 98.08 มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิตในรอบปี และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 1.92 มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต (ตารางที่ 3-2)

3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรทั้งหมดใช้น้ำฝนตามฤดูกาลเพียงอย่างเดียว โดยทั้งหมดมีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิตในรอบปี (ตารางที่ 3-2)

4) ปาล์มน้ำมัน

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 94.59 ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลเพียงอย่างเดียว และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 5.41 ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต โดยแหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนตามฤดูกาลทั้งหมด คือ แหล่งน้ำสาธารณะ และสระน้ำในไร่นา ซึ่งทั้งหมดเป็นการใช้แหล่งน้ำอื่นมากกว่า 1 แหล่งร่วมกับน้ำฝน ระบบการให้น้ำทั้งหมดเป็นระบบน้ำหยด โดยทั้งหมดมีระบบการให้น้ำ 1 ระบบ ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 83.78 มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิตในรอบปี และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 16.22 มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต (ตารางที่ 3-2)

ตารางที่ 3-2 แหล่งน้ำและการใช้น้ำในการผลิตพืชเศรษฐกิจ

รายการ	ข้าว	ยางพารา	มันสำปะหลัง	หน่วย: ร้อยละ	
				ปาล์มน้ำมัน	
แหล่งน้ำในการการผลิตพืช					
น้ำฝนตามฤดูกาลอย่างเดียว	18.39	100.00	100.00	94.59	
น้ำฝนตามฤดูกาล และแหล่งน้ำอื่น	81.61	-	-	5.41	
แหล่งน้ำอื่น ที่ใช้ร่วมกับน้ำฝน					
แหล่งน้ำสาธารณะ	4.23	-	-	100.00	
แหล่งน้ำธรรมชาติ	42.25	-	-	-	
ชลประทาน	42.25	-	-	-	
น้ำบาดาล	1.41	-	-	-	
สระน้ำในไร่นา	16.90	-	-	100.00	

ตารางที่ 3-2 (ต่อ)

หน่วย: ร้อยละ				
รายการ	ข้าว	ยางพารา	มันสำปะหลัง	ปาล์มน้ำมัน
แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝน 1 แหล่ง	92.96	-	-	-
แหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนมากกว่า 1 แหล่ง	7.04	-	-	100.00
ระบบการให้น้ำ				
ระบบน้ำราด	100.00	-	-	-
ระบบน้ำหยด	-	-	-	100.00
ใช้ระบบการให้น้ำ 1 ระบบ	100.00	-	-	100.00
ปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิตในรอบปี				
เพียงพอ	87.36	98.08	100.00	83.78
ไม่เพียงพอ	12.64	1.92	-	16.22

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

3.1.3 ลักษณะการผลิตพืชเศรษฐกิจ

1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ทำการผลิตข้าวประเภทไม่ไวแสงร้อยละ 85.06 และข้าวไวแสงร้อยละ 14.94 โดยพันธุ์ข้าวที่ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ทำการผลิต คือ กข85 ร้อยละ 24.14 รองลงมาคือ ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 14.94 และกข61 ร้อยละ 11.49 มีอายุเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 3.83 เดือน โดยเริ่มทำการปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนมกราคม (ตารางที่ 3-3 และภาพที่ 3-1)

2) ยางพารา

ครัวเรือนเกษตรปลูกยางพาราอายุพืชเฉลี่ย 12.33 ปี จำนวนต้นในแปลงเกษตรเฉลี่ย 76.08 ต้นต่อไร่ โดยพันธุ์ยางพาราที่ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ทำการผลิต คือ RRIM600 ร้อยละ 69.23 รองลงมาคือ RRIT251 ร้อยละ 17.31 และ PB260 ร้อยละ 5.77 โดยทำการปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตเฉลี่ย 10 เดือน โดยเปิดหน้ายางเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเดือนเมษายนและปิดหน้ายางเดือนมกราคม (ตารางที่ 3-3 และภาพที่ 3-1)

3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 2,465.00 ต้นต่อไร่ โดยพันธุ์มันสำปะหลังที่ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ทำการผลิต คือ เกษตรศาสตร์ 50 ร้อยละ 40.30 รองลงมาคือ ระยอง 3 ร้อยละ 37.31 และแขกดำร้อยละ 16.42 อายุเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 8.76 เดือน โดยเริ่มทำการปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม เดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม และเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม (ตารางที่ 3-3 และภาพที่ 3-1)

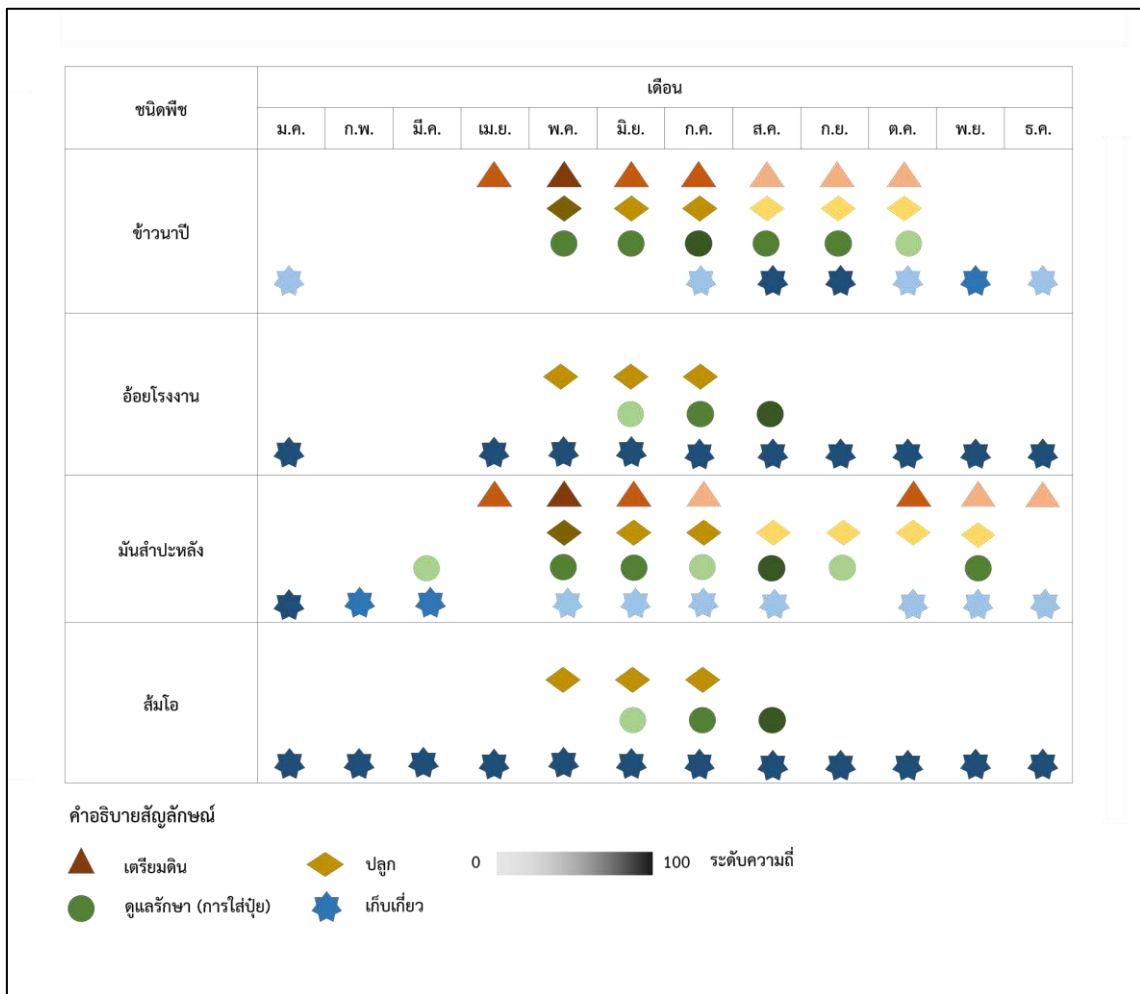
4) ปาล์มน้ำมัน

ครัวเรือนเกษตรปลูกปาล์มน้ำมันอายุเฉลี่ย 10.08 ปี จำนวนต้นในแปลงเกษตรเฉลี่ย 21.31 ต้นต่อไร่ โดยพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ทำการผลิต คือ ซีราดร้อยละ 35.14 รองลงมาคือ ซีพีไอไฮบริดร้อยละ 18.92 และแอ่งโกลาของโกร้อยละ 16.22 โดยทำการปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอดทั้งปี (ตารางที่ 3-3 และภาพที่ 3-1)

ตารางที่ 3-3 ลักษณะการผลิตพืชเศรษฐกิจ

หน่วย: ร้อยละ				
รายการ	ข้าวนาปี	ยางพารา	มันสำปะหลัง	ปาล์มน้ำมัน
ประเภทพันธุ์ข้าว				
ข้าวไวแสง	14.94	-	-	-
ข้าวไม่ไวแสง	85.06	-	-	-
จำนวนต้นต่อไร่ (ต้น)	-	76.08	2,465.00	21.31
อายุพืชเฉลี่ย (ปี)	-	12.33	-	10.08
อายุเก็บเกี่ยว (เดือน)	3.83	10.00	8.76	-ตลอดทั้งปี-
พันธุ์ข้าว				
กข85	24.12	-	-	-
ขาวดอกมะลิ 105	14.94	-	-	-
กข61	11.49	-	-	-
กข41	9.20	-	-	-
กข49	8.05	-	-	-
5451	8.05	-	-	-
ปทุมธานี 1	6.90	-	-	-
กข57	4.60	-	-	-
กข95	3.45	-	-	-
กข79	2.30	-	-	-
พิษณุโลก 2	2.30	-	-	-
กข111	2.30	-	-	-
กข43	1.15	-	-	-
กข-แม่โจ้ 2	1.15	-	-	-
พันธุ์ยางพารา				
RRIM600	-	69.23	-	-
RRIT251	-	17.31	-	-
PB260	-	5.77	-	-
RRIM3001	-	3.85	-	-
RRIT3904	-	1.92	-	-
RRIT226	-	1.92	-	-
พันธุ์มันสำปะหลัง				
เกษตรศาสตร์ 50	-	-	40.30	-
ระยอง 3	-	-	37.31	-
แขกดำ	-	-	16.42	-
ระยอง 72	-	-	2.99	-
พวงเพชร	-	-	1.49	-
ระยอง 5	-	-	1.49	-
พันธุ์ปาล์มน้ำมัน				
ซีหรวด	-	-	-	35.14
ซีพีโอไฮบริด	-	-	-	18.92
แอ่งโกลาคองโก	-	-	-	16.22
ยูนิวานิช	-	-	-	13.51
โกลด์เด็นเทนอรา	-	-	-	10.81
คอมแพคกาน่า	-	-	-	2.70
คอมแพคไนจีเรีย	-	-	-	2.70

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ภาพที่ 3-1 ปฏิทินการผลิตพืชเศรษฐกิจ

3.1.4 การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจ

1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 28.81 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยพืชสด 0.27 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 44.09 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดน้ำ 0.05 ลิตรต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอโมน) ชนิดน้ำ 0.21 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงหรือเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและปราบวัชพืชชนิดน้ำ 0.24 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและปราบศัตรูพืชชนิดน้ำ 0.26 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและปราบโรคพืชชนิดน้ำ 0.09 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 6.10 ลิตรต่อไร่ ปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 1.19 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 5.12 ชั่วโมงทำงานต่อไร่ (ตารางที่ 3-4)

2) ยางพารา

สำหรับครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกใหม่ใช้ต้นทุน 76.99 ต้นต่อไร่ และทุกช่วงอายุใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย ปุ๋ยเคมี 42.50 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 0.63 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยคอก 21.27 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและปราบวัชพืชชนิดน้ำ 0.24 ลิตรต่อไร่ น้ำกรด 3.65 ลิตรต่อไร่ ปูนแดง 0.41 กิโลกรัมต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 0.11 ลิตรต่อไร่ ปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 34.87 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 0.39 ชั่วโมงทำงานต่อไร่ (ตารางที่ 3-4)

3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย ท่อนพันธุ์ 2,465.00 ท่อนต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 19.74 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยคอก 159.91 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน) ชนิดน้ำ 0.23 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและปราบวัชพืชชนิดน้ำ 0.30 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและปราบศัตรูพืชชนิดน้ำ 0.03 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและปราบโรคพืชชนิดน้ำ 0.03 ลิตรต่อไร่ ปุ๋ยทางใบ 0.08 กิโลกรัมต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 0.76 ลิตรต่อไร่ ปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 1.15 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 2.07 ชั่วโมงทำงานต่อไร่ (ตารางที่ 3-4)

4) ปาล์มน้ำมัน

สำหรับครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกใหม่ใช้ต้นทุน 17.33 ต้นต่อไร่ และทุกช่วงอายุใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย ปุ๋ยเคมี 75.33 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยคอก 137.20 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยหมัก 0.03 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน) ชนิดน้ำ 0.03 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและปราบวัชพืชชนิดน้ำ 0.25 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและปราบศัตรูพืชชนิดน้ำ 0.12 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและปราบโรคพืชชนิดน้ำ 0.02 ลิตรต่อไร่ แมกนีเซียม 0.03 กิโลกรัมต่อไร่ โบรอน 0.03 กิโลกรัมต่อไร่ ยิปซัม 0.03 กิโลกรัมต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 0.90 ลิตรต่อไร่ ปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 3.16 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 1.04 ชั่วโมงทำงานต่อไร่ (ตารางที่ 3-4)

ตารางที่ 3-4 การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจ

รายการ	หน่วย	ข้าวนาปี	ยางพารา	มันสำปะหลัง	ปาล์มน้ำมัน
1.เมล็ดพันธุ์/ต้นพันธุ์	กก./ท่อน/ต้น	28.81 กก.	76.99 ต้น	2,465.00 ท่อน	17.33 ต้น
2. พืชปุ๋ยสด	กก.	0.27	-	-	-
3. ปุ๋ย					
3.1 ปุ๋ยเคมี	กก.	44.09	42.50	19.74	75.33
3.2 ปุ๋ยอินทรีย์					
ปุ๋ยชีวภาพ					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.05	-	-	-
ชนิดเม็ด	กก.	-	0.63	-	-
ปุ๋ยคอก	กก.	-	21.27	159.91	137.20
ปุ๋ยหมัก	กก.	-	-	-	0.03
4.สารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน)					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.21	-	0.23	0.03
ชนิดผง/เม็ด	กก.	0.01	-	-	-

ตารางที่ 3-4 (ต่อ)

รายการ	หน่วย	ข้าวนาปี	ยางพารา	มันสำปะหลัง	ปาล์มน้ำมัน
5. สารป้องกันและปราบวัชพืช ชนิดน้ำ	ลิตร	0.24	0.24	0.30	0.25
6. สารป้องกันและปราบศัตรูพืช ชนิดน้ำ	ลิตร	0.26	-	0.03	0.12
7. สารป้องกันและปราบโรคพืช ชนิดน้ำ	ลิตร	0.09	-	0.03	0.02
8. น้ำกรด ชนิดน้ำ	ลิตร	-	3.65	-	-
9. ปูนแดง ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	0.41	-	-
10. ปุ๋ยทางใบ ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	-	0.08	-
11. แม็กนีเซียม ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	-	-	0.03
12. โบรอน ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	-	-	0.03
13. ยิปซัม ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	-	-	0.03
14. น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร	6.10	0.11	0.76	0.90
15. แรงงานคน	วันทำงาน	1.19	34.87	1.15	3.16
16. แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน	5.12	0.39	2.07	1.04

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

3.2 ลักษณะปัญหา ความต้องการความช่วยเหลือ และทัศนคติทางการเกษตร

3.2.1 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร

1) ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร

1.1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.76 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 65.28 รองลงมาคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงร้อยละ 34.72 และศัตรูพืชรบกวนร้อยละ 25.00 ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 17.24 ไม่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-5)

1.2) ยางพารา

ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 39.42 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 31.71 รองลงมาคือ ปริมาณผลผลิตตกต่ำร้อยละ 24.39 และขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 21.95 ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 60.58 ไม่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-5)

1.3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 98.51 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ สภาพดินมีความเสื่อมโทรม และขาดความอุดมสมบูรณ์ร้อยละ 28.79 รองลงมาคือ ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 22.73 และประสบปัญหาภัยแล้งร้อยละ 19.70 ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 1.49 ไม่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-5)

1.4) ปาล์มน้ำมัน

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 67.57 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ประสบปัญหาภัยแล้งร้อยละ 48.00 รองลงมาคือ ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 36.00 ปริมาณผลผลิตตกต่ำและศัตรูพืชรบกวนร้อยละ 16.00 เท่ากัน ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 32.43 ไม่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-5)

ตารางที่ 3-5 ลักษณะปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร

				หน่วย: ร้อยละ	
รายการ	จำนวนปี	ยางพารา	มันสำปะหลัง	ปาล์มน้ำมัน	
ปัญหาด้านการเกษตร					
ไม่มี	17.24	60.58	1.49	32.43	
มี	82.76	39.42	98.51	67.57	
ลักษณะปัญหา					
- สภาพดินมีความเสื่อมโทรมและขาดความอุดมสมบูรณ์	1.39	-	28.79	8.00	
- ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	4.17	21.95	13.64	36.00	
- ประสบปัญหาภัยแล้ง	5.56	19.51	19.70	48.00	
- ขาดแคลนเงินทุน	19.44	9.76	12.12	12.00	
- ขาดแคลนแรงงาน	5.56	14.63	9.09	8.00	
- คุณภาพผลผลิตตกต่ำ	1.39	7.32	4.55	4.00	
- ปริมาณผลผลิตตกต่ำ	9.72	24.39	3.03	16.00	
- ราคาผลผลิตตกต่ำ	65.28	31.71	22.73	8.00	
- ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	34.72	2.44	4.55	8.00	
- ศัตรูพืชรบกวน	25.00	9.76	16.67	16.00	
- โรคพืชรบกวน	8.33	4.88	9.09	-	
- วัชพืชรบกวน	2.78	-	-	-	
- น้ำเค็ม	4.17	-	-	-	

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

2) ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร

2.1) ชาวนาปี

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 70.11 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร โดยความช่วยเหลือที่ต้องการมากที่สุด คือ ต้องการให้มีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรร้อยละ 62.30 รองลงมาคือ จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี และราคา

ต่ำกว่าห้องตลาดร้อยละ 34.43 และมีการพุงราคาพืชผลทางการเกษตรร้อยละ 22.95 ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 29.89 ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร (ตารางที่ 3-6)

2.2) ยางพารา

ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 23.08 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร โดยความช่วยเหลือที่ต้องการส่วนใหญ่ คือ ต้องการให้มีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 29.17 ส่งเสริมและแนะนำการปรับปรุงบำรุงดิน และขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขินร้อยละ 20.83 เท่ากัน ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 76.92 ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร (ตารางที่ 3-6)

2.3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 44.78 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร โดยความช่วยเหลือที่ต้องการส่วนใหญ่ คือ ต้องการให้มีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ ส่งเสริมและแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำร้อยละ 20.00 และจัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 16.67 ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 55.22 ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร (ตารางที่ 3-6)

2.4) ปาล์มน้ำมัน

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 56.76 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร โดยความช่วยเหลือที่ต้องการส่วนใหญ่ คือ จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 38.10 รองลงมาคือ ส่งเสริมและแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ และขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขินร้อยละ 19.05 เท่ากัน จัดหาแหล่งเงินทุนที่อัตราดอกเบี้ยต่ำ และมีการพุงราคาพืชผลทางการเกษตรร้อยละ 14.29 เท่ากัน ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 43.24 ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร (ตารางที่ 3-6)

ตารางที่ 3-6 ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร

รายการ	ข้าวนาปี	ยางพารา	มันสำปะหลัง	หน่วย: ร้อยละ	
				ปาล์มน้ำมัน	
ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร					
ไม่มี	29.89	76.92	55.22	43.24	
มี	70.11	23.08	44.78	56.76	
ลักษณะความต้องการ					
- ส่งเสริมและแนะนำการปรับปรุงบำรุงดิน	8.20	20.83	-	4.76	
- ส่งเสริมและแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1.64	16.67	20.00	19.05	
- จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	6.56	29.17	16.67	38.10	
- ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขิน	3.28	20.83	10.00	19.05	
- จัดหาแหล่งเงินทุนที่อัตราดอกเบี้ยต่ำ	8.20	-	13.33	14.29	
- ส่งเสริมและแนะนำการทำเกษตรอินทรีย์	6.56	-	3.33	4.76	
- ส่งเสริมและแนะนำเรื่องการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง	11.48	16.67	-	9.52	

ตารางที่ 3-6 (ต่อ)

รายการ	ข้าวนาปี	ยางพารา	มันสำปะหลัง	หน่วย: ร้อยละ
				ปาล์มน้ำมัน
- มีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร	62.30	33.33	40.00	9.52
- มีการพยุงราคาพืชผลทางการเกษตร	22.95	4.17	3.33	14.29
- จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี และราคาต่ำกว่าท้องตลาด	34.43	4.17	3.33	4.76
- จัดหาตลาด/จุดรับซื้อผลผลิตให้แก่เกษตรกร	8.20	-	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

3.2.2 ทศนคติของครัวเรือนเกษตรกร

1) ทศนคติการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร

1.1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรกรมีระยะเวลาการใช้ประโยชน์ที่ดินพืชปัจจุบันเฉลี่ย 38.77 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 94.25 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิต ร้อยละ 52.43 รองลงมาคือ มีเงินทุนเพียงพอต่อการผลิตร้อยละ 24.39 และมีต้นทุนในการทำ การเกษตรที่เหมาะสมร้อยละ 9.76 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 3.45 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยทั้งหมดให้เหตุผลว่าที่ดินทำการเกษตรไม่เพียงพอ ซึ่งประเภท การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ต้องการทำการผลิต คือ ไม้ผลหรือไม้ยืนต้น นอกจากนี้ยังมีครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 2.30 ไม่แน่ใจต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต (ตารางที่ 3-7)

1.2) ยางพารา

ครัวเรือนเกษตรกรมีระยะเวลาการใช้ประโยชน์ที่ดินพืชปัจจุบันเฉลี่ย 16.40 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 95.65 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในอนาคต โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า มีต้นทุนในการทำเกษตรที่เหมาะสมร้อยละ 31.82 รองลงมาคือ มีเงินทุนเพียงพอต่อการผลิตร้อยละ 27.27 และสภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับ พืชที่ผลิตร้อยละ 13.64 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 4.35 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในอนาคต โดยทั้งหมดให้เหตุผลว่าสภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินไม่เหมาะสมกับพืชที่ผลิต ซึ่งประเภทการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ต้องการทำการผลิต คือ ไม้ผลหรือไม้ยืนต้น (ตารางที่ 3-7)

1.3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรกรมีระยะเวลาการใช้ประโยชน์ที่ดินพืชปัจจุบันเฉลี่ย 17.76 ปี ซึ่งร้อยละ 70.59 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยส่วนใหญ่ ให้เหตุผลว่า สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิตร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ มีที่ดินเพียงพอต่อการทำการเกษตรร้อยละ 25.00 และแหล่งน้ำและปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิต ร้อยละ 8.33 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 29.41 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่าต้นทุนในการทำเกษตรสูงร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ สภาพพื้นที่และความ อุดมสมบูรณ์ของดินไม่เหมาะสมกับพืชที่ผลิต ที่ดินทำการเกษตรไม่เพียงพอ และราคาผลผลิตต่ำร้อยละ

20.00 เท่ากัน ซึ่งประเภทการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ต้องการทำการผลิต คือ พืชไร่ชนิดอื่นร้อยละ 60.00 และไม้ผลหรือไม้ยืนต้นร้อยละ 40.00 (ตารางที่ 3-7)

1.4) ปาล์มน้ำมัน

ครัวเรือนเกษตรมีระยะเวลาการใช้ประโยชน์ที่ดินพืชปัจจุบันเฉลี่ย 9.88 ปี ซึ่งครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิตร้อยละ 24.00 รองลงมาคือ มีแรงงานในการทำการเกษตรเพียงพอร้อยละ 20.00 และมีที่ดินเพียงพอต่อการทำการเกษตรร้อยละ 16.00 (ตารางที่ 3-7)

ตารางที่ 3-7 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร

หน่วย: ร้อยละ				
รายการ	จำนวนปี	ยางพารา	มันสำปะหลัง	ปาล์มน้ำมัน
ระยะเวลาการใช้ประโยชน์ที่ดินพืชปัจจุบันเฉลี่ย (ปี)	38.77	16.40	17.76	9.88
แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต				
ไม่แน่ใจ	2.30	-	-	-
ไม่มีแนวโน้ม	94.25	95.65	70.59	100.00
เหตุผล				
- สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิต	52.43	13.64	66.67	24.00
- แหล่งน้ำและปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิต	3.66	4.55	8.33	8.00
- มีที่ดินเพียงพอต่อการทำการเกษตร	-	-	25.00	16.00
- มีต้นทุนในการทำการเกษตรที่เหมาะสม	9.76	31.82	-	12.00
- มีเงินทุนเพียงพอต่อการผลิต	24.39	27.27	-	8.00
- มีแรงงานในการทำการเกษตรเพียงพอ	-	9.09	-	20.00
- มีปริมาณผลผลิตที่ต้องการ	3.66	2.27	-	4.00
- ราคาผลผลิตดีอยู่แล้ว	-	2.27	-	8.00
- มีรายได้จากการผลิตในระดับที่ต้องการ	-	2.27	-	-
- มีตลาดรองรับผลผลิต	6.10	6.82	-	-
มีแนวโน้ม	3.45	4.35	29.41	-
เหตุผล				
- สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินไม่เหมาะสมกับพืชที่ผลิต	-	100.00	20.00	-
- ที่ดินทำการเกษตรไม่เพียงพอ	100.00	-	20.00	-
- ต้นทุนในการทำการเกษตรสูง	-	-	40.00	-
- ราคาผลผลิตต่ำ	-	-	20.00	-
ประเภทการเปลี่ยนแปลง				
- ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	100.00	100.00	40.00	-
- พืชไร่ชนิดอื่น	-	-	60.00	-

ที่มา: จากการสำรวจ , 2568

2) แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

2.1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 73.56 รองลงมาคือ เพิ่มปริมาณฮอร์โมนร้อยละ 18.39 เปลี่ยนพันธุ์ใหม่ และปรับปรุงบำรุงดินร้อยละ 11.49 เท่ากัน (ตารางที่ 3-8)

2.2) ยางพารา

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 84.44 รองลงมาคือ ปรับปรุงบำรุงดินร้อยละ 13.33 และเพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์ร้อยละ 11.11 (ตารางที่ 3-8)

2.3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 58.82 รองลงมาคือ ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำร้อยละ 29.41 และเพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์ร้อยละ 17.65 (ตารางที่ 3-8)

2.4) ปาล์มน้ำมัน

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรว่าควรปรับปรุงบำรุงดินร้อยละ 48.00 รองลงมาคือ เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 44.00 และลงทุนจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 16.00 (ตารางที่ 3-8)

ตารางที่ 3-8 แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

				หน่วย: ร้อยละ
รายการ	ข้าวนาปี	ยางพารา	มันสำปะหลัง	ปาล์มน้ำมัน
แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร				
- เปลี่ยนพันธุ์ใหม่	11.49	-	-	12.00
- ปรับปรุงบำรุงดิน	11.49	13.33	-	48.00
- เพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์	1.15	11.11	17.65	8.00
- เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี	73.56	84.44	58.82	44.00
- เปลี่ยนสูตรปุ๋ยเคมี	6.90	4.44	-	4.00
- เพิ่มปริมาณฮอร์โมน	18.39	-	-	-
- ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	10.34	2.22	29.41	16.00

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

3) การเปลี่ยนแปลงอาชีพไปสู่นอกภาคการเกษตร

3.1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 96.55 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าสภาพพื้นที่เหมาะสมในการทำการเกษตรร้อยละ 30.95 รองลงมาคือ ขาดความรู้ในการประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 20.24 ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 1.15 มีความคิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นนอกภาค

การเกษตรโดยให้เหตุผลว่าผลผลิตไม่ดีและต้องการประกอบอาชีพค้าขาย นอกจากนี้ยังมีครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 2.30 ไม่แน่ใจต่อการเปลี่ยนอาชีพไปสู่นอกภาคการเกษตรในอนาคต (ตารางที่ 3-9)

3.2) ยางพารา

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 97.83 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพหลักของครอบครัวร้อยละ 28.89 รองลงมาคือ ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น และชราภาพร้อยละ 20.00 เท่ากัน ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 2.17 มีความคิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าไม่ใช่อาชีพหลักของครอบครัวและต้องการประกอบอาชีพค้าขาย (ตารางที่ 3-9)

3.3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 58.82 รองลงมาคือ ชราภาพร้อยละ 23.53 เป็นอาชีพหลักของครอบครัว สภาพพื้นที่เหมาะสมในการทำการเกษตร และมีที่ดินอยู่แล้วร้อยละ 5.88 เท่ากัน (ตารางที่ 3-9)

3.4) ปาล์มน้ำมัน

ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพหลักของครอบครัวร้อยละ 28.00 รองลงมาคือ ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 24.00 และชราภาพร้อยละ 16.00 (ตารางที่ 3-9)

ตารางที่ 3-9 แนวโน้มในการเปลี่ยนอาชีพไปสู่นอกภาคการเกษตร

หน่วย: ร้อยละ				
รายการ	จำนวนปี	ยางพารา	มันสำปะหลัง	ปาล์มน้ำมัน
แนวโน้มในการเปลี่ยนอาชีพไปสู่นอกภาคการเกษตร				
ไม่แน่ใจ	2.30	-	-	-
ไม่มี	96.55	97.83	100.00	100.00
เหตุผล				
- ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น	20.24	20.00	58.83	24.00
- ผลผลิตดีอยู่แล้ว	1.19	4.44	-	8.00
- ราคาผลผลิตดี	-	2.22	-	4.00
- เป็นอาชีพหลักของครอบครัว	19.05	28.89	5.88	28.00
- สภาพพื้นที่เหมาะสมในการทำการเกษตร	30.95	13.33	5.88	12.00
- มีที่ดินอยู่แล้ว	5.95	11.12	5.88	8.00
- ชราภาพ	21.43	20.00	23.53	16.00
- สุขภาพไม่แข็งแรง	1.19	-	-	-
มี	1.15	2.17	-	-
เหตุผล				
- ผลผลิตไม่ดี	100.00	-	-	-
- ไม่ใช่อาชีพหลักของครอบครัว	-	100.00	-	-
อาชีพที่เปลี่ยนแปลง				
- ค้าขาย	100.00	100.00	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

3.3 ต้นทุน และผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจ

1) ข้าวนาปี

ต้นทุนการผลิต ข้าวเหนียวนาปีมีต้นทุนทั้งหมด 4,205.85 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,170.12 บาทต่อไร่ และต้นทุนคงที่ 1,035.73 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนต่อหน่วย 5.07 บาทต่อกิโลกรัม และต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 3.82 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ข้าวเหนียวนาปีได้รับปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 829.80 กิโลกรัมต่อไร่ โดยใช้ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นา เฉลี่ย 8.29 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งมีมูลค่าผลผลิต 6,879.04 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 3,708.92 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,673.19 บาทต่อไร่ มีผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย 3.22 บาทต่อกิโลกรัม และผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 4.47 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 1.64 (ตารางที่ 3-10)

2) ยางพารา

ต้นทุนการผลิต ข้าวเหนียวนาปีมีต้นทุนทั้งหมด 9,064.89 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 7,728.83 บาทต่อไร่ และต้นทุนคงที่ 1,336.06 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนต่อหน่วย 23.61 บาทต่อกิโลกรัม และต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 20.13 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ข้าวเหนียวนาปีได้รับปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 383.98 กิโลกรัมต่อไร่ โดยใช้ราคายางก้อนถ้วยที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นา เฉลี่ย 26.75 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งมีมูลค่าผลผลิต 10,271.47 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 2,542.64 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 1,206.58 บาทต่อไร่ มีผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย 3.14 บาทต่อกิโลกรัม และผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 6.62 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 1.13 (ตารางที่ 3-10)

3) มันสำปะหลัง

ต้นทุนการผลิต ข้าวเหนียวนาปีมีต้นทุนทั้งหมด 4,774.32 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,523.15 บาทต่อไร่ และต้นทุนคงที่ 1,251.17 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนต่อหน่วย 1.38 บาทต่อกิโลกรัม และต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 1.02 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ข้าวเหนียวนาปีได้รับปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 3,448.54 กิโลกรัมต่อไร่ โดยใช้ราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นา เฉลี่ย 2.58 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งมีมูลค่าผลผลิต 8,897.23 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 5,374.08 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 4,122.91 บาทต่อไร่ มีผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย 1.20 บาทต่อกิโลกรัม และผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 1.56 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 1.86 (ตารางที่ 3-10)

4) ปาล์มน้ำมัน

ต้นทุนการผลิต ครั้วเรือนเกษตรมีต้นทุนทั้งหมด 10,672.57 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 9,296.49 บาทต่อไร่ และต้นทุนคงที่ 1,376.08 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนต่อหน่วย 5.69 บาทต่อกิโลกรัม และต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 4.95 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ครั้วเรือนเกษตรได้รับปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 1,876.51 กิโลกรัมต่อไร่ โดยใช้ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไรนา เฉลี่ย 5.97 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งมีมูลค่าผลผลิต 11,202.76 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 1,906.27 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 530.19 บาทต่อไร่ มีผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย 0.28 บาทต่อกิโลกรัม และผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 1.02 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 1.05 (ตารางที่ 3-10)

ตารางที่ 3-10 โครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจ

รายการ	ข้าวนาปี	ยางพารา	มันสำปะหลัง	ปาล์มน้ำมัน
1. ต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	4,205.85	9,064.89	4,774.32	10,672.57
ต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	3,170.12	7,728.83	3,523.15	9,296.49
ต้นทุนคงที่ (บาท/ไร่)	1,035.73	1,336.06	1,251.17	1,376.08
ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กิโลกรัม)	5.07	23.61	1.38	5.69
ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย (บาท/กิโลกรัม)	3.82	20.13	1.02	4.95
2. ผลตอบแทนการผลิต				
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	829.80	383.98	3,448.54	1,876.51
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	8.29	26.75	2.58	5.97
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)	6,879.04	10,271.47	8,897.23	11,202.76
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	3,708.92	2,542.64	5,374.08	1,906.27
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	2,673.19	1,206.58	4,122.91	530.19
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย (บาท/กิโลกรัม)	3.22	3.14	1.20	0.28
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรต่อหน่วย (บาท/กิโลกรัม)	4.47	6.62	1.56	1.02
3. อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด				
(Benefit - Cost Ratio: BCR)	1.64	1.13	1.86	1.05

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

3.4 การประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต

1) ข้าวนาปี

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตข้าวนาปีต่อเนื่องอีก 5 ปี มีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) เท่ากับ 11,035.17 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Internal Rate of Return: EIRR) เท่ากับร้อยละ 367.42 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit Cost Ratio: BCR) เท่ากับ 1.63 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment: ROI) เท่ากับร้อยละ 63.56 (ตารางที่ 3-11)

2) ยางพารา

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตยางพาราต่อเนื่องอีก 5 ปี มีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) เท่ากับ 4,944.21 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Internal Rate of Return: EIRR) เท่ากับร้อยละ 185.10 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit Cost Ratio: BCR) เท่ากับ 1.13 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment : ROI) เท่ากับร้อยละ 13.31 (ตารางที่ 3-11)

3) มันสำปะหลัง

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตมันสำปะหลังต่อเนื่องอีก 5 ปี มีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) เท่ากับ 17,039.25 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Internal Rate of Return: EIRR) เท่ากับร้อยละ 450.39 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit Cost Ratio: BCR) เท่ากับ 1.86 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment: ROI) เท่ากับร้อยละ 86.36 (ตารางที่ 3-11)

4) ปาล์มน้ำมัน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตปาล์มน้ำมันต่อเนื่องอีก 5 ปี มีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) เท่ากับ 2,137.27 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Internal Rate of Return: EIRR) เท่ากับร้อยละ 102.06 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit Cost Ratio: BCR) เท่ากับ 1.05 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment: ROI) เท่ากับร้อยละ 4.97 (ตารางที่ 3-11)

ตารางที่ 3-11 ผลการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต

หน่วย : ต่อไร่				
รายการ	ข้าวนาปี	ยางพารา	มันสำปะหลัง	ปาล์มน้ำมัน
มูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV)	11,035.17 บาท	4,944.21 บาท	17,039.25 บาท	2,137.27 บาท
อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Internal Rate of Return: EIRR)	ร้อยละ 367.42	ร้อยละ 185.10	ร้อยละ 450.39	ร้อยละ 102.06
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit Cost Ratio: BCR)	1.63	1.13	1.86	1.05
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment: ROI)	ร้อยละ 63.56	ร้อยละ 13.31	ร้อยละ 86.36	ร้อยละ 4.97

หมายเหตุ: กำหนดอายุโครงการ 5 ปี

อัตราคิดลด ร้อยละ 6.725 (อัตราดอกเบี้ยลูกค้ารายคนชั้นดี ธ.ก.ส.)

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จังหวัดฉะเชิงเทรา ภายใต้โครงการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคตเพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) จัดทำฐานข้อมูลภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคต (2) วิเคราะห์ทัศนคติและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และ (3) วิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ซึ่งทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิจากการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการสัมภาษณ์เกษตรกรที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ของจังหวัดฉะเชิงเทรา 4 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าวนาปี ยางพารา มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน โดยสามารถสรุปผลและข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 สรุปผลการศึกษา

1) ภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

1.1) ข้าวนาปี

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร 4 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 2 คน โดยมีประสบการณ์ในการทำเกษตร 40 ปี ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต โดยส่วนใหญ่เป็นการผลิตข้าวประเภทไม่ไวแสงร้อยละ 85.06 และข้าวไวแสงร้อยละ 14.94 พันธุ์ข้าวนาปีที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ พันธุ์กข85 ข้าวดอกมะลิ 105 และกข61 มีอายุที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ 4 เดือน โดยเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนมกราคม ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ราคาผลผลิตตกต่ำ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง และศัตรูพืชรบกวน ด้านความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตรส่วนใหญ่ต้องการให้มีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดีและราคาต่ำกว่าท้องตลาด และมีการพยุงราคาพืชผลทางการเกษตร

1.2) ยางพารา

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร 3 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 2 คน โดยมีประสบการณ์ในการทำเกษตร 40 ปี ทั้งหมดใช้น้ำฝนตามฤดูกาลเพียงอย่างเดียวในการผลิต อายุพืชเฉลี่ยประมาณ 12 ปี พันธุ์ยางพาราที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ พันธุ์ RRIM600 RRIT251 และPB260 โดยเกษตรกรปลูกยางพาราทุกช่วงอายุเฉลี่ยประมาณ 76 ต้นต่อไร่ ส่วนเกษตรกรที่ปลูกใหม่ปลูกจำนวนต้นใกล้เคียงกันประมาณ 77 ต้นต่อไร่ ซึ่งจะปลูกในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม ส่วนการเก็บเกี่ยวผลผลิตมีระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิต 10 เดือนต่อปี โดยเปิดหน้ายางเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเดือนเมษายนและปิดหน้ายางเดือนมกราคม ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร และไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร

1.3) มันสำปะหลัง

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร 3 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 2 คน โดยมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 33 ปี ทั้งหมดใช้น้ำฝนตามฤดูกาลเพียงอย่างเดียว ทำการปลูกมันสำปะหลัง 2,465 ต้นต่อไร่ โดยส่วนใหญ่พันธุ์มันสำปะหลังที่ใช้คือ พันธุ์เกษตรศาสตร์ ระยอง 3 และแขกดำ อายุที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ 9 เดือน โดยเริ่มทำการปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม เดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม และเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ราคาผลผลิตตกต่ำประสบปัญหาภัยแล้งและศัตรูพืชรบกวน ด้านความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตรมีระดับใกล้เคียงกัน คือ ไม่ต้องการความช่วยเหลือร้อยละ 55.22 และต้องการความช่วยเหลือร้อยละ 44.78 โดยความช่วยเหลือที่ต้องการส่วนใหญ่ คือ ต้องการให้มีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร ส่งเสริมและแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ และจัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

1.4) ปาล์มน้ำมัน

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร 4 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 2 คน โดยมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 34 ปี ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต อายุพืชเฉลี่ยประมาณ 10 ปี พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ใช้ส่วนใหญ่คือ พันธุ์ซีหิราด ซีพีไอไฮบริด และแอ่งโกลาครองโก โดยเกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันทุกช่วงอายุเฉลี่ยประมาณ 21 ต้นต่อไร่ ส่วนเกษตรกรที่ปลูกใหม่มีแนวโน้มปลูกจำนวนต้นลดลงเหลือประมาณ 17 ต้นต่อไร่ โดยทำการปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอดทั้งปี ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ประสบปัญหาภัยแล้ง ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และปริมาณผลผลิตตกต่ำ ด้านความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตรมีระดับใกล้เคียงกัน คือ ไม่ต้องการความช่วยเหลือร้อยละ 43.24 และต้องการความช่วยเหลือร้อยละ 56.76 โดยความช่วยเหลือที่ต้องการส่วนใหญ่ คือ จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ส่งเสริมและแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขิน จัดหาแหล่งเงินทุนกู้ยืมอัตราดอกเบี้ยต่ำ และมีการพยุราคาพืชผลทางการเกษตร

2) การวิเคราะห์ทัศนคติและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตข้าวนาปีมาแล้ว 40 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 94.25 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่า สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิต มีเงินทุนเพียงพอต่อการผลิต และมีต้นทุนในการทำการเกษตรที่เหมาะสม ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 3.45 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยทั้งหมดให้เหตุผลว่าที่ดินทำการเกษตรไม่เพียงพอ ซึ่งประเภทการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ต้องการทำการผลิต คือ ไม้ผลหรือไม้ยืนต้น นอกจากนี้ยังมีครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 2.30 ไม่แน่ใจต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ด้านแนวความคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี เพิ่มปริมาณฮอร์โมน เปลี่ยนพันธุ์ใหม่ และปรับปรุงบำรุงดิน ส่วนด้านการเปลี่ยนแปลงอาชีพส่วนใหญ่ไม่คิดที่จะ

เปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร ให้เหตุผลว่าสภาพพื้นที่เหมาะสมในการทำการเกษตร ธรรมชาติแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ และไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น

2.2) ยางพารา

ครัวเรือนเกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตยางพารามาแล้ว 16 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 95.65 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่า มีต้นทุนในการทำการเกษตรที่เหมาะสม มีเงินทุนเพียงพอต่อการผลิต สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิตอยู่แล้ว ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 4.35 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยทั้งหมดให้เหตุผลว่าสภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินไม่เหมาะสมกับพืชที่ผลิต ซึ่งประเภทการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ต้องการทำการผลิต คือ ไม้ผลหรือไม้ยืนต้น ด้านแนวความคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี ปรับปรุงบำรุงดิน และเพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์ ส่วนด้านการเปลี่ยนแปลงอาชีพส่วนใหญ่ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพหลักของครอบครัว ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น และธรรมชาติแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้

2.3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตมันสำปะหลังมาแล้ว 18 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 70.59 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่า สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิต มีที่ดินเพียงพอต่อการทำการเกษตร แหล่งน้ำและปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิต ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 29.41 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่าต้นทุนในการทำการเกษตรสูง สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินไม่เหมาะสมกับพืชที่ผลิต ที่ดินทำการเกษตรไม่เพียงพอและราคาผลผลิตต่ำ ซึ่งประเภทการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ต้องการทำการผลิต คือ พืชไร่ชนิดอื่นและไม้ผลหรือไม้ยืนต้น ด้านแนวความคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และเพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์ ส่วนด้านการเปลี่ยนแปลงอาชีพทั้งหมดไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น ธรรมชาติแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ เป็นอาชีพหลักของครอบครัว สภาพพื้นที่เหมาะสมในการทำการเกษตร และมีที่ดินอยู่แล้ว

2.4) ปาล์มน้ำมัน

ครัวเรือนเกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตปาล์มน้ำมันแล้ว 10 ปี ซึ่งครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่าสภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิต มีแรงงานในการทำการเกษตรเพียงพอและมีที่ดินเพียงพอต่อการทำการเกษตร ด้านแนวความคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดว่าควรปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี และลงทุนจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ส่วนด้านการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ทั้งหมดไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพหลักของครอบครัว ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น และธรรมชาติแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้

3) วิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

3.1) ข้าวนาปี

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตข้าวนาปี ปีการผลิต 2568 มีต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ได้แก่ ต้นทุนทั้งหมด 4,205.85 บาทต่อไร่ ต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 5.07 บาทต่อกิโลกรัม ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 829.80 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต 6,879.04 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,673.19 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย 3.22 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 1.64 แสดงถึงความคุ้มค่าในการผลิต

โดยเมื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตข้าวนาปีต่อเนื่องอีก 5 ปี จะมีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (NPV) 11,035.17 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ 367.42 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) เท่ากับ 1.63 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ 63.56 จากเกณฑ์การประเมินโดยใช้ข้อมูลการผลิตปี 2568 เป็นปีฐาน พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตข้าวนาปีมีความเหมาะสมและคุ้มค่าในการลงทุน

3.2) ยางพารา

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตยางพารา ปีการผลิต 2568 มีต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ได้แก่ ต้นทุนทั้งหมด 9,064.89 บาทต่อไร่ ต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 23.61 บาทต่อกิโลกรัม ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 383.98 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต 10,271.47 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 1,336.06 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย 3.14 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 1.13 แสดงถึงความคุ้มค่าในการผลิต

โดยเมื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตยางพาราต่อเนื่องอีก 5 ปี จะมีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (NPV) 4,944.21 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ 185.10 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) เท่ากับ 1.13 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ 13.31 จากเกณฑ์การประเมินโดยใช้ข้อมูลการผลิตปี 2568 เป็นปีฐาน พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตยางพารามีความเหมาะสมและคุ้มค่าในการลงทุน

3.3) มันสำปะหลัง

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตมันสำปะหลัง ปีการผลิต 2568 มีต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ได้แก่ ต้นทุนทั้งหมด 4,774.32 บาทต่อไร่ ต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 1.38 บาทต่อกิโลกรัม ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 3,448.54 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต 8,897.23 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 4,122.91 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย 1.20 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.86 แสดงถึงความคุ้มค่าในการผลิต

โดยเมื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตมันสำปะหลังต่อเนื่องอีก 5 ปี จะมีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (NPV) 17,039.25 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ 450.39 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) เท่ากับ 1.86 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ 86.36 จากเกณฑ์การประเมินโดยใช้ข้อมูลการผลิตปี 2568 เป็นปีฐาน พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตมันสำปะหลังมีความเหมาะสมและคุ้มค่าในการลงทุน

3.4) ปาล์มน้ำมัน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตปาล์มน้ำมัน ปีการผลิต 2568 มีต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ได้แก่ ต้นทุนทั้งหมด 10,672.57 บาทต่อไร่ ต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 5.69 บาทต่อกิโลกรัม ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 1,876.51 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต 11,202.76 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 530.19 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย 0.28 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.05 แสดงถึงความคุ้มค่าในการผลิต

โดยเมื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตปาล์มน้ำมันต่อเนื่องอีก 5 ปี จะมีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (NPV) 2,137.27 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ 102.06 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) เท่ากับ 1.05 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ 4.97 จากเกณฑ์การประเมินโดยใช้ข้อมูลการผลิตปี 2568 เป็นปีฐาน พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตปาล์มน้ำมันมีความเหมาะสมและคุ้มค่าในการลงทุน

4.2 ข้อเสนอแนะ

1) จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง ราคาผลผลิตที่ตกต่ำ และปัจจัยการผลิตมีราคาสูงเกินไป สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรมีรายได้ที่ลดลงแต่กลับต้องแบกรับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกรมพัฒนาที่ดินควรแนะนำและส่งเสริมการวางแผนการผลิตพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และการใช้ผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

2) จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรบางส่วนยังมีปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ ไม่เพียงพอต่อการผลิตในรอบปี ดังนั้นควรสนับสนุนแนวทางการจัดการน้ำและจัดสร้างแหล่งน้ำให้เพียงพอ

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก Agri-Map จังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพฯ. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. 2566. แผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา 2566-2570. ฉะเชิงเทรา. สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2568. การขึ้นทะเบียนครัวเรือนเกษตร. <https://aiu.doae.go.th/> 13 กรกฎาคม 2568.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์. 2568. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้. แหล่งที่มา: https://www.baac.or.th/th/content-rate.php?content_group=9&content_group_sub=2&inside=1. 25 มิถุนายน 2568
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์. 2568. อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก. แหล่งที่มา: https://www.baac.or.th/th/content-rate.php?content_group=9. 25 มิถุนายน 2568

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
สถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจ

ตารางภาคผนวกที่ ก1 รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชุดดิน	อำเภอ
ฉะเชิงเทรา (Cc)	เมืองฉะเชิงเทรา
	คลองเขื่อน
	คลองเขื่อน
	บางน้ำเปรี้ยว
	คลองเขื่อน
บางคล้า (Bk)	สนามชัยเขต
	แปลงยาว
บางน้ำเปรี้ยว (Bp)	ราชสาส์น
	บางน้ำเปรี้ยว
	บางน้ำเปรี้ยว

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ ก2 รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชุดดิน	อำเภอ
ดอนไร่ (Dr)	ท่าตะเกียบ
	พนมสารคาม
	แปลงยาว
บางคล้า (Bk)	พนมสารคาม
	แปลงยาว
	สนามชัยเขต

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ ก3 รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชุดดิน	อำเภอ
บางคล้า (Bk)	สนามชัยเขต
	แปลงยาว
	ท่าตะเกียบ
ดอนไร่ (Dr)	สนามชัยเขต
	แปลงยาว
	พนมสารคาม
	ท่าตะเกียบ

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ ก4 รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจปาล์มน้ำมัน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชุดดิน	อำเภอ
ดอนไร่ (Dr)	สนามชัยเขต
	พนมสารคาม
	แปลงยาว
	ท่าตะเกียบ
บางคล้า (Bk)	แปลงยาว
	พนมสารคาม

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ภาคผนวก ข
อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร

ตารางภาคผนวกที่ ข1 อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี

หน่วย: กิโลกรัม/ไร่

รายการ	ปริมาณ
สูตร 16-20-0	20.62
สูตร 18-8-8	7.20
สูตร 46-0-0	6.20
สูตร 16-8-8	3.14
สูตร 18-4-5	2.79
สูตร 15-15-15	1.51
สูตร 15-5-25	0.78
สูตร 16-16-16	0.44
สูตร 18-4-5	0.34
สูตร 18-46-0	0.31
สูตร 18-4-4	0.26
สูตร 16-16-8	0.26
สูตร 0-0-60	0.26
เฉลี่ย	44.09

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ ข2 อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจยางพารา

หน่วย: กิโลกรัม/ไร่

รายการ	ปริมาณ
สูตร 46-0-0	12.71
สูตร 21-7-14	5.22
สูตร 20-8-20	5.18
สูตร 18-15-21	3.88
สูตร 18-4-5	3.19
สูตร 15-15-15	2.80
สูตร 21-7-18	1.44
สูตร 21-0-0	1.41
สูตร 21-7-18	1.30
สูตร 15-5-20	1.02
สูตร 29-5-18	0.94
สูตร 25-7-7	0.94

ตารางภาคผนวกที่ ข2 (ต่อ)

หน่วย: กิโลกรัม/ไร่

รายการ	ปริมาณ
สูตร 16-16-16	0.89
สูตร 16-8-8	0.82
สูตร 22-4-22	0.69
สูตร 13-5-25	0.06
เฉลี่ย	42.50

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ ข3 อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง

หน่วย: กิโลกรัม/ไร่

รายการ	ปริมาณ
สูตร 30-0-60	7.62
สูตร 0-0-60	6.67
สูตร 15-15-15	4.88
สูตร 18-8-8	0.38
สูตร 13-13-21	0.19
เฉลี่ย	19.74

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ ข4 อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจปาล์มน้ำมัน

หน่วย: กิโลกรัม/ไร่

รายการ	ปริมาณ
สูตร 14-7-35	33.14
สูตร 10-10-30	12.39
สูตร 10-26-26	10.03
สูตร 0-0-60	4.70
สูตร 48-0-0	3.78
สูตร 0-0-30	3.78
สูตร 15-15-15	2.36
สูตร 46-0-0	1.83
สูตร 15-5-5	1.49
สูตร 10-7-30	1.38
สูตร 18-46-0	0.23
สูตร 25-7-7	0.21
เฉลี่ย	75.33

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ภาคผนวก ค
ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต

ตารางภาคผนวกที่ ค1 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจ

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	ข้าวนาปี				ยางพารา				มันสำปะหลัง				ปาล์มน้ำมัน			
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็นเงิน สด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็นเงิน สด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	2,456.02	714.10	3,170.12	75.37	6,832.38	896.45	7,728.83	85.26	2,851.07	672.08	3,523.15	73.79	7,664.64	1,631.85	9,296.49	87.11
1.1 ค่าวัสดุ	1,236.87	163.76	1,400.63	44.18	2,884.82	-	2,884.82	37.33	747.09	234.82	981.91	27.87	5,107.76	-	5,107.76	54.94
(1) เมล็ดพันธุ์	411.98	162.11	574.09	40.99	2,386.30	-	2,386.30	82.72	241.29	234.82	476.11	48.49	3,586.67	-	3,586.67	70.22
(2) พืชปุ๋ยสด	2.17	1.65	3.82	0.27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(3) ปุ๋ย	314.93	-	314.93	22.48	373.20	-	373.20	12.94	282.99	-	282.99	28.82	1,362.29	-	1,362.29	26.67
(3.1) ปุ๋ยเคมี	313.12	-	313.12	99.43	255.21	-	255.21	68.38	99.62	-	99.62	35.20	1,188.56	-	1,188.56	87.25
(3.2) ปุ๋ยอินทรีย์	1.81	-	1.81	0.57	117.99	-	117.99	31.62	183.37	-	183.37	64.80	173.73	-	173.73	12.75
- ปุ๋ยชีวภาพ	1.81	-	1.81	100.00	93.09	-	93.09	78.90	-	-	-	-	-	-	-	-
- ปุ๋ยคอก	-	-	-	-	24.90	-	24.90	21.10	183.37	-	183.37	100.00	172.86	-	172.86	99.50
- ปุ๋ยหมัก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.87	-	0.87	0.50
(4) สารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอริโมน)	64.48	-	64.48	4.60	-	-	-	-	57.27	-	57.27	5.83	13.30	-	13.30	0.26
(5) สารป้องกันและปราบวัชพืช	86.12	-	86.12	6.15	36.08	-	36.08	1.25	73.95	-	73.95	7.53	50.84	-	50.84	1.00
(6) สารป้องกันและปราบศัตรูพืช	84.71	-	84.71	6.05	2.68	-	2.68	0.09	6.10	-	6.10	0.62	37.16	-	37.16	0.73
(7) สารป้องกันและปราบโรคพืช	26.34	-	26.34	1.88	-	-	-	-	6.10	-	6.10	0.62	8.12	-	8.12	0.16
(8) น้ำยาแช่ท่อนพันธุ์	-	-	-	-	-	-	-	-	0.30	-	0.30	0.03	-	-	-	-
(9) ปุ๋ยพ่นทางใบ	-	-	-	-	-	-	-	-	18.29	-	18.29	1.86	-	-	-	-
(10) น้ำกรด	-	-	-	-	52.68	-	52.68	1.83	-	-	-	-	-	-	-	-
(11) ปูนแดง	-	-	-	-	9.89	-	9.89	0.34	-	-	-	-	-	-	-	-
(12) โบรอน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.46	-	2.46	0.05
(13) ยิปซัม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.98	-	2.98	0.06
(14) คำน้ำมันเชื้อเพลิง และหล่อลื่น	236.53	-	236.53	16.89	3.96	-	3.96	0.14	26.52	-	26.52	2.70	30.74	-	30.74	0.60

ตารางภาคผนวกที่ ค1 (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	ข้าวนาปี				ยางพารา				มันสำปะหลัง				ปาล์มน้ำมัน			
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็นเงิน สด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็นเงิน สด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ
(15) ค่าอุปกรณ์การเกษตร และวัสดุอื่นๆ	6.23	-	6.23	0.44	19.64	-	19.64	0.68	31.94	-	31.94	3.25	11.70	-	11.70	0.23
(16) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ การเกษตร	3.38	-	3.38	0.24	0.39	-	0.39	0.01	2.34	-	2.34	0.24	1.50	-	1.50	0.03
1.2 ค่าแรงงาน	1,040.36	446.37	1,486.73	46.90	3,836.57	406.02	4,242.59	54.89	1,580.40	254.74	1,835.14	52.09	2,199.28	997.37	3,196.65	34.39
(1) แรงงานคน	34.31	378.14	412.45	27.74	3,735.52	372.23	4,107.75	96.82	399.42	59.17	458.59	24.99	2,140.86	895.61	3,036.47	94.99
(2) แรงงานเครื่องจักร	1,006.05	68.23	1,074.28	72.26	101.05	33.79	134.84	3.18	1,180.98	195.57	1,376.55	75.01	58.42	101.76	160.18	5.01
1.3 ค่าขนส่งผลผลิต	101.55	23.98	125.53	3.96	55.90	34.66	90.56	1.17	386.61	-	386.61	10.97	280.83	124.20	405.03	4.36
1.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	79.99	79.99	2.52	-	455.77	455.77	5.90	-	182.52	182.52	5.18	-	510.28	510.28	5.49
1.5 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร	77.24	-	77.24	2.44	55.09	-	55.09	0.71	136.97	-	136.97	3.89	76.77	-	76.77	0.83
2. ต้นทุนคงที่	564.99	470.74	1,035.73	24.63	48.71	1,287.35	1,336.06	14.74	395.52	855.65	1,251.17	26.21	20.98	1,355.10	1,376.08	12.89
2.1 ค่าใช้ประโยชน์ที่ดิน	564.99	360.80	925.79	89.39	48.71	951.29	1,000.00	74.85	395.52	723.54	1,119.06	89.44	20.98	979.03	1,000.01	72.67
2.2 ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	-	63.67	63.67	6.15	-	63.69	63.69	4.77	-	9.81	9.81	0.78	-	92.50	92.50	6.72
2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน อุปกรณ์การเกษตร	-	46.27	46.27	4.47	-	272.37	272.37	20.39	-	122.30	122.30	9.77	-	283.57	283.57	20.61
3. ต้นทุนทั้งหมด	3,021.01	1,184.84	4,205.85	100.00	6,881.09	2,183.80	9,064.89	100.00	3,246.59	1,527.73	4,774.32	100.00	7,685.62	2,986.95	10,672.57	100.00
4. ผลผลิตและมูลค่าผลผลิต																
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)			829.80				383.98				3,448.54				1,876.51	
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)			8.29				26.75				2.58				5.97	
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			6,879.04				10,271.47				8,897.23				11,202.76	
5. ผลตอบแทนการผลิต																
ผลตอบแทนเหนือดั้งทุนเงินสด (บาท/ไร่)			3,858.03				3,390.38				5,650.64				3,517.14	
ผลตอบแทนเหนือดั้งทุนผันแปร (บาท/ไร่)			3,708.92				2,542.64				5,374.08				1,906.27	
ผลตอบแทนเหนือดั้งทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			2,673.19				1,206.58				4,122.91				530.19	
6. อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR)			1.64				1.13				1.87				1.05	

ตารางภาคผนวกที่ ค1 (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่																
รายการ	ข้าวนาปี				ยางพารา				มันสำปะหลัง				ปาล์มน้ำมัน			
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็นเงิน สด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็นเงิน สด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ
7. ต้นทุนและผลตอบแทนต่อหน่วย																
ต้นทุนทั้งหมด (บาท/กก.)			5.07				23.61				1.38				5.69	
ต้นทุนผันแปร (บาท/กก.)			3.82				20.13				1.02				4.95	
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/กก.)			3.22				3.14				1.20				0.28	
8. จุดคุ้มทุน (Break Even Point – BEP)																
ระดับผลผลิตคุ้มทุน (กก./ไร่)			231.71				201.82				802.03				1,349.10	

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

หมายเหตุ: ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคิดระยะเวลา 6 เดือน (จำนวนเดือนต่อ 1 รอบการผลิตข้าวนาปี) คิดระยะเวลา 12.00 เดือน (จำนวนเดือนต่อ 1 รอบการผลิต ยางพารา, มันสำปะหลัง, และปาล์มน้ำมัน)
(การคิดค่าเสียโอกาสเงินลงทุน ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อัตราดอกเบี้ยลูกค้ารายคนชั้นดี (เกษตรกร และบุคคล) ร้อยละ 6.725 ตั้งแต่ 7 มีนาคม 2568)

ภาคผนวกที่ ง
การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ง1 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี

ปี	ต้นทุน	ผลประโยชน์	PVIF	มูลค่าปัจจุบัน ของต้นทุน	มูลค่าปัจจุบันของ ผลประโยชน์	มูลค่าปัจจุบันของ ผลตอบแทนสุทธิ
t	Cost	Benefit	i=6.725%	PVC	PVB	PV-Net Benefit
0	925.79	0.00	1.00	925.79	0.00	(925.79)
1	3,280.06	6,879.04	0.94	3,073.38	6,445.58	3,372.20
2	4,216.36	6,896.24	0.88	3,701.74	6,054.52	2,352.78
3	4,226.91	6,913.48	0.82	3,477.16	5,687.19	2,210.03
4	4,237.47	6,930.76	0.77	3,266.20	5,342.15	2,075.95
5	4,248.07	6,948.09	0.72	3,068.04	5,018.04	1,950.00
รวม	21,134.66	34,567.61		17,512.31	28,547.48	11,035.17

ระยะเวลาในการประเมิน (อายุโครงการ) 5 ปี
อัตราคิดลด (Discount rate) ร้อยละ 6.725
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) บาทต่อไร่ 11,035.17
อัตราคิดผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ 367.42
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) อัตราส่วน 1.63
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ 63.56

หมายเหตุ: ปรับมูลค่าเงินตามระยะเวลา (Time Value of Money) ของมูลค่าต้นทุนและผลประโยชน์ ใช้อัตราผลตอบแทนร้อยละ 0.25 (อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ ธกส.)

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ ง2 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจยางพารา

ปี	ต้นทุน	ผลประโยชน์	PVIF	มูลค่า ปัจจุบันของ ต้นทุน	มูลค่าปัจจุบัน ของผลประโยชน์	มูลค่าปัจจุบันของ ผลตอบแทนสุทธิ
t	Cost	Benefit	i=6.725%	PVC	PVB	PV-Net Benefit
0	1,000.00	0.00	1.00	1,000.00	0.00	(1,000.00)
1	8,064.89	10,271.47	0.94	7,556.70	9,624.24	2,067.54
2	9,087.55	10,297.15	0.88	7,978.38	9,040.34	1,061.96
3	9,110.27	10,322.89	0.82	7,494.33	8,491.86	997.53
4	9,133.05	10,348.70	0.77	7,039.65	7,976.66	937.01
5	9,155.88	10,374.57	0.72	6,612.55	7,492.72	880.17
รวม	45,551.64	51,614.78		37,681.61	42,625.82	4,944.21

ระยะเวลาในการประเมิน (อายุโครงการ) 5 ปี
อัตราคิดลด (Discount rate) ร้อยละ 6.725
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) บาทต่อไร่ 4,944.21
อัตราคิดผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ 185.10
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) อัตราส่วน 1.13
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ 13.31

หมายเหตุ: ปรับมูลค่าเงินตามระยะเวลา (Time Value of Money) ของมูลค่าต้นทุนและผลประโยชน์ ใช้อัตราผลตอบแทนร้อยละ 0.25 (อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ ธกส.)

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ 3 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง

ปี	ต้นทุน	ผลประโยชน์	PVIF i=6.725%	มูลค่า ปัจจุบันของ ต้นทุน	มูลค่าปัจจุบัน ของผลประโยชน์	มูลค่าปัจจุบันของ ผลตอบแทนสุทธิ
t	Cost	Benefit		PVC	PVB	PV-Net Benefit
0	1,119.06	0.00	1.00	1,119.06	0.00	(1,119.06)
1	3,655.26	8,897.23	0.94	3,424.93	8,336.59	4,911.66
2	4,786.26	8,919.47	0.88	4,202.07	7,830.81	3,628.74
3	4,798.22	8,941.77	0.82	3,947.13	7,355.72	3,408.59
4	4,810.22	8,964.13	0.77	3,707.66	6,909.45	3,201.79
5	4,822.24	8,986.54	0.72	3,482.72	6,490.25	3,007.53
รวม	23,991.26	44,709.14		19,883.57	36,922.82	17,039.25
ระยะเวลาในการประเมิน (อายุโครงการ)				5 ปี		
อัตราคิดลด (Discount rate) ร้อยละ				6.725		
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) บาทต่อไร่				17,039.25		
อัตราคิดผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ				450.39		
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) อัตราส่วน				1.86		
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ				86.36		

หมายเหตุ: ปรับมูลค่าเงินตามระยะเวลา (Time Value of Money) ของมูลค่าต้นทุนและผลประโยชน์ ใช้อัตราผลตอบแทนร้อยละ 0.25 (อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ ธกส.)

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ 4 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจปาล์มน้ำมัน

ปี	ต้นทุน	ผลประโยชน์	PVIF i=6.725%	มูลค่า ปัจจุบันของ ต้นทุน	มูลค่าปัจจุบัน ของผลประโยชน์	มูลค่าปัจจุบันของ ผลตอบแทนสุทธิ
t	Cost	Benefit		PVC	PVB	PV-Net Benefit
0	1,000.01	0.00	1.00	1,000.01	0.00	(1,000.01)
1	9,672.56	11,202.76	0.94	9,063.07	10,496.85	1,433.78
2	10,699.25	11,230.77	0.88	9,393.36	9,860.00	466.64
3	10,726.00	11,258.84	0.82	8,823.47	9,261.80	438.33
4	10,752.81	11,286.99	0.77	8,288.15	8,699.89	411.74
5	10,779.70	11,315.21	0.72	7,785.31	8,172.06	386.75
รวม	53,630.33	56,294.57		44,353.37	46,490.60	2,137.23
ระยะเวลาในการประเมิน (อายุโครงการ)				5 ปี		
อัตราคิดลด (Discount rate) ร้อยละ				6.725		
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) บาทต่อไร่				2,137.27		
อัตราคิดผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ				102.06		
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) อัตราส่วน				1.05		
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ				4.97		

หมายเหตุ: ปรับมูลค่าเงินตามระยะเวลา (Time Value of Money) ของมูลค่าต้นทุนและผลประโยชน์ ใช้อัตราผลตอบแทนร้อยละ 0.25 (อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ ธกส.)

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

ภาคผนวก จ

ประมวลภาพกิจกรรมการสำรวจและรวบรวมข้อมูล

กรมพัฒนาที่ดิน

Land Development Department

2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

www.ddd.go.th Callcenter 1760